

VOORZITTER : de heer J. Pede

— *De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.*

— *De vergadering wordt geopend om 10 uur.*

De Voorzitter : Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

C. Marchand ; gezondheidsredenen.

H. Van Wambeke ; buitenslands.

A. Deneir ; ambtsverplichtingen.

G. Janzegers ; familieverplichtingen.

REGERINGSVERKLARING VAN DE VLAAMSE EXECUTIEVE

Debat (Voortzetting)

De Voorzitter : Aan de orde is de voortzetting van het debat **over** de Regeringsverklaring van de Vlaamse Executieve.

De heer De Roo heeft het woord.

De heer J. De Roo (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, wij zullen de bespreking van dit Vlaams Regeerakkoord afronden met een positieve

vertrouwensstemming. Dit is echter geen belemmering om een aantal kritische bedenkingen te maken.

Wij willen het vooral hebben over het aspect werkgelegenheid doorheen de diverse beleidsdomeinen van deze Vlaamse Regering.

Op alle domeinen, ook en vooral inzake het cultuurbeleid, moet men ermee rekening houden dat de bevordering van de werkgelegenheid de topprioriteit moet worden van het Vlaams Regeringsbeleid.

De sterke nadruk op de werkgelegenheid moet gezien worden in een economische context die zich voor 1988 en 1989 minder goed aankondigt. De prioriteit voor de tewerkstelling moet op twee manieren gestalte krijgen : een strategie voor een sterkere Vlaamse economie en een betere economische groei, met een dynamisch aanpassingsbeleid door aanmoediging van nieuwe initiatieven en investeringen in industrie en diensten ; een actief tewerkstellingsbeleid met onder meer een aangepast programma van werk of opleiding voor langdurig werklozen, met bijzondere aandacht voor jongeren.

Ondanks het feit dat wij de jongste jaren in Vlaanderen — en dat is positief — een cijfermatige daling van de jeugdwerkloosheid vaststellen, dienen wij rekening te houden met een vermindering van het aantal jongerenbanen en van de kwaliteit van de jeugdtewerkstelling. Door de algemene werkloosheid en de sterkere offerbereidheid bij jongeren, ingevolge de economische herstructurerin-

gen, kwam de kwaliteit van de jongerenjobs sterk onder druk te staan. Vele jobs voor jongeren worden gekenmerkt door minder werkzekerheid, tijdelijke contracten, toename van deeltijdse arbeid, grotere flexibiliteit, ruimer gebruik van abnormale en onregelmatige arbeidstijden, . . .

Ingevolge de hoge werkloosheid gaan vooral werkloze jongeren zich aanbieden beneden hun opleidings- en kwalificatieniveau, terwijl de werkgevers voor dezelfde job bij recrutering en selectie hogere eisen stellen.

Dit alles leidde tot een daling van de tewerkstellingskansen voor lagergeschoolde jongeren.

We evolueren in Vlaanderen naar een combinatie, een samengaan, van zowel schaarste als overaanbod op de arbeidsmarkt. Dit is de grote opgave van de om- en bijscholing en de middelen die hiervoor worden uitgetrokken, en meer nog wat de Vlaamse Regering precies zal doen en met hoeveel middelen zij de toenemende langdurige werkloosheid wil te lijf gaan.

Dit is niet zozeer een probleem van jongeren, maar van de stilaan ouder wordende tussencategorie, die naarmate zij opklimmen in de leeftijdspiramide, steeds meer de „verloren generatie” vormen, zoals ze jaren geleden werd bestempeld. Het gaat daarbij vooral om vrouwen en lager geschoolde langdurig werklozen, waarvoor een selectief gericht beleid met een aanbod van werk en opleiding aangewezen lijkt te zijn.

Een volwaardig tewerkstellingsbeleid

De Roo

moet erop gericht zijn volwaardige jobs te scheppen. Ook in de welzijns- en culturele sector willen we Vlamingen die op eigen benen kunnen staan: een gezin vormen, een huis betrekken, een eigen zelfstandig leven leiden, geen onvolledig, geen half-betaald werk. Dit past ook in een waarachtig gezinshoofd waarbij de belangen en de belangenverdediging van het jonge gezin staan of vallen met het al dan niet hebben van werk.

Wij hopen dat de Vlaamse Regering de beschikbare middelen zal aanwenden om meer kansen op werk te creëren. De mensen vragen toch niet teveel als ze vragen om werk, om inkomen en om een toekomst.

Het jeugdwelzijnswerk, het jeugdwerk voor werkende en werkzoekende jongeren, de jongerenorganisaties voor de vorming van jonge werknemers verdienen van de Vlaamse overheid bijzondere steun. Ze vormen immers een belangrijk tegengewicht tegen de „no-future mentaliteit” bij vele jongeren.

Ook het cultureel werk is arbeidsintensief. De „sociaal-culturele productie” is moeilijk te meten. De meerwaarde ligt in het feit dat dit werk een „correctief” is op dreigende verstarring en vervreemding.

Naast een goede maatschappelijke omkadering voor het vrijwilligerswerk moet de overheid maatregelen nemen om de tewerkstelling te bevorderen in de sociale en culturele sector. De sociale en culturele verenigingen en het jeugdwerk hebben nood aan grotere werkzekerheid voor hun werking. Het is toch overduidelijk dat totnogtoe de vele, talloze socio-culturele organisaties in de Vlaamse dorpen en steden een onvervangbare rol vervullen in de democratisering van de levende Vlaamse volkscultuur, gekenmerkt door actieve inzet in de samenleving. Om daarvan een krachtig bewijs te leveren is geen campagne „Vlaanderen leeft” nodig.

Zolang de federalisering van het onderwijs geen feit is, blijft dit voor

Vlaanderen een handicap. De opsplitsing van de bevoegdheden op vlak van onderwijs enerzijds en vorming en beroepsopleiding anderzijds over twee departementen, bemoeilijkt een coherent beleid op dit vlak. In de richting van integratie van de verschillende educatieve sectoren, komt het beleid achterop.

Wij zijn niet gekant tegen open hoger onderwijs, maar we willen toch beklemtonen dat open hoger onderwijs, open school en basiseducatie voor ons een drieluik moeten vormen. Vanuit rechtvaardigheidsoverwegingen kan men het open hoger onderwijs niet uitbouwen zonder ook de nodige financiële middelen ter beschikking te stellen voor initiatieven die een antwoord willen geven op de educatieve achterstelling van een grote bevolkingsgroep in Vlaanderen.

Inzake beroepsopleiding wordt het hoog tijd dat de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling eindelijk resoluut wordt opgestart, al was het maar om gedaan te maken met de half-slachtige, ingewikkelde en informele regionalisering in de RVA, de onduidelijk afgebakende bevoegdheden en de verspilling aan energie, die te maken heeft met het uitoefenen van concurrerende bevoegdheden door de nationale Regering. Denken we aan de recente toepassing van koninklijk besluit nummer 495 over het alternerend leren, dat blijkbaar gepaard gaat met de uitbouw van een nieuw nationaal systeem van arbeidsbemiddeling.

Ik wens ervoor te pleiten dat de Executieve zou aansturen op open overleg en grotere coördinatie met de nationale Regering over de te nemen maatregelen inzake tewerkstelling, teneinde energie en verspilling van middelen te vermijden. Men zou bijvoorbeeld beter een einde maken aan de wildgroei aan initiatieven inzake alternerend leren en werken. Wordt het niet stilaan het ogenblik om zich daarover te beraden en te streven naar enkele duidelijke, maar drastische impulsen voor de tewerkstelling, in plaats van talloze, al te ingewikkelde reglementeringen.

De Vlaamse Gemeenschap kan de

zorg voor de werkgelegenheid ook ontwikkelen door middel van haar voogdijfunctie ten opzichte van de lokale overheden. Deze laatste moeten dringend meer armslag krijgen om in te spelen op concrete behoeften en de kans krijgen concrete initiatieven te nemen met tewerkstellingscreërende effecten. Dit is deels gebeurd door de geslaagde GECO-regeling. Het is aangewezen een identieke regeling door te voeren elders.

Onze voorkeur gaat naar een uitbreiding van de GECO-regeling naar het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, de Provincies in het bijzonder, de instellingen waarvoor de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is, vooral omdat het onzekere stelsel van de tewerkgestelde werklozen de slechtst mogelijke oplossing is buiten de werkloosheid en een nefaste invloed uitoefent op de zo belangrijke motivatie van de personeelsleden, toch een noodzakelijke voorwaarde voor de herwaardering van de openbare diensten, ook deze van de Vlaamse Gemeenschap.

Sinds enige jaren wordt door de Voorzitter van de Vlaamse Regering in het kader van de expansiewetgeving een pleidooi gehouden voor een selectief beleid inzake overheidssteun. Dit is ongetwijfeld te verantwoorden, gezien de middelen van de overheid eerder schaars voorhanden zijn. In dit verband stellen wij voor de expansiewetten nog meer selectief toe te passen met als voornaamste norm de „gecontroleerde en gerealiseerde tewerkstelling”.

Het blijft al te veel bij ramingen en beloften op basis waarvan de steun reeds wordt verleend: we zijn dus voor extra-steun naarmate er meer tewerkstelling effectief gecreëerd wordt. Hierbij dient ook rekening gehouden met beoordelingselementen zoals het aanwerven van langdurige en structureel werklozen, het aanwerven van laaggeschoolden. Dit zou kunnen aanleiding geven tot een hoger steunpercentage.

Er dient ook aandacht besteed aan andere, minder bevoorrechte subregio's in Vlaanderen. Ook buiten de erkende ontwikkelingsgebieden is er nood aan reconversie, expansiesteun.

De Roo

arbeidsintensieve investeringen en innovatie.

Ten slotte wens ik iets te zeggen over de bejaardenzorg. Vooral de bekommernis om de bevordering van de tewerkstelling in de non-profit-sector lijkt ons belangrijk, vermits deze kan gekoppeld worden aan de stijgende behoeften in de intra- en extra-murale bejaardenzorg als gevolg van de bevolkingsveroudering.

Deze koppeling maakt het mogelijk tegemoet te komen zowel aan de noden van de vele oudere mensen die nood hebben aan zorg als aan deze van vele jongeren die nood hebben aan werk. In tegenstelling tot wat vaak in verband met de verouderingsproblematiek gesteld wordt, zijn de belangen van ouderen en jongeren op dit punt niet tegengesteld aan mekaar.

Meer bepaald ten aanzien van het luik bejaardenbeleid kunnen daar nog volgende bemerkingsaan toegevoegd worden.

De tekst is zeer beperkt en algemeen gehouden, gemeten aan de omvang van de problemen die zich ten gevolge van de veroudering van onze bevolking in de komende jaren zullen stellen.

Inzake het decreet van 5 maart 1985 stelt zich niet zozeer het probleem van de basisprincipes die erin vervat zijn — deze zijn mijns inziens goed — maar eerder de vraag naar een grondige evaluatie van de toepassing van het decreet, waartoe overigens mevrouw Steyaert reeds had beslist. Daarbij zal blijken dat het decreet inderdaad nog moet aangevuld worden met een regeling van aanvullende hulpverleningsvormen zoals noodoproepsystemen, crisisopvang, dagcentra, thuiszorg.

Maar er zal ook uit blijken dat er met betrekking tot een aantal goede principes en normen in het decreet een nood is bij de betrokkenen aan nadere precisering en verdere uitwerking, zo onder meer inzake samenstelling en werking van de bewonersraad, het opnamebeleid, de animatie, de

klachtenbehandeling, de eventuele redenen voor ontslag.

Verder hebben wij ook de indruk dat allerlei formules van beschermd wonen — en dan denken wij aan bejaardcnwoningen, serviceflats of woningen met dienstverlening — zoals in het decreet voorzien, nog in onvoldoende mate van de grond komen en er op dit punt dus een stimulans nodig is. Ten slotte stelt men ook vast dat er in feite onvoldoende middelen opgenomen zijn om het decreet ten volle uit te voeren.

Deze laatste vaststelling gaat in feite op voor de hele bejaardensector naast de voorzieningen van het decreet ook voor de rust- en verzorgingstehuizen, gezins- en bejaardenhulp en thuisverpleging.

In feite, maar dat is u bekend, kampt deze hele sector met een enorm tekort aan financiële middelen. Enerzijds, is er een groeiende zorgbehoefte door de toename van het aantal hoogbejaarden. Anderzijds, heeft de financiële last die de bejaarden zelf of hun familie moeten dragen in vele gevallen al de grens van het aanvaardbare overschreden.

Wij weten dat dit probleem in de huidige budgettaire situatie niet gemakkelijk op te lossen is, zeker niet binnen het kader van de beperkte middelen die de Vlaamse Gemeenschap heeft. Maar het blijft gesteld en zal in de toekomst nog scherper worden. En alhoewel er wellicht meer kan gedaan worden inzake zelfzorg en mantelzorg, toch zien wij geen andere uitweg dan meer overheidsmiddelen voor de bejaardensector, voor de thuiszorg in eerste instantie, maar ook voor de instellingen.

Het alternatief is een vermindering van de omvang en de kwaliteit van de zorg en/of een onaanvaardbaar hoge financiële last naar zorgbehoevende bejaarden en hun families.

Het streven naar nieuwe vormen van intra-murale en transmurale opvang zoals verwoord in het Regeerakkoord is voor ons een belangrijke optie. Dienstencentra lijken ons daarin minder prioritair, de opvang van dementie bejaarden daarentegen van des te groter belang.

Dit debat in de Vlaamse Raad over het Regeerakkoord voor de Vlaamse Executieve is de moeite waard, al was het maar om vast te stellen dat voor het eerst een Vlaamse Regering werd samengesteld, compleet autonoom en onafhankelijk van de situatie op nationaal vlak. Het feit dat deze Vlaamse Regering niet langer de afspiegeling is van de nationale Regering, is een duidelijke bevestiging van de autonomie van de Vlaamse Gemeenschap.

Wij wensen deze Vlaamse Regering alle heil toe, veel inzicht, wijsheid, maar ook durf om offensief te werken voor een zelfbewust Vlaanderen, dat de ambitie moet hebben en ook de mogelijkheden moet krijgen om zijn eigen toekomst te bepalen.

Wij hopen dat Vlaanderen zal geregeerd worden in een geest van openheid, begrip, eerbied, maar ook met vastberadenheid en overtuiging vanuit het eigen waardenpatroon van het Vlaamse volk.

Wij hopen dat de Vlaamse Regering de krachtige woordvoerder van Vlaanderen zal zijn met het oog op een doorgedreven en doelmatige regionalisering. Men moet een duidelijker bevoegdheidsverdeling tot stand brengen tussen het nationale en het regionale niveau, die geen ruimte laat voor interpretaties, een nieuw eenvoudig financieringssysteem afdwingen dat gesteund is op het principe van de eigen financiële verantwoordelijkheid en zonder consumptie-federalisme en dus zonder dotaties.

Het is immers overduidelijk dat de kritiek op dit Regeerakkoord voor de Vlaamse Executieve in feite te herleiden is tot de onomstootbare vaststelling dat de Vlaamse Gemeenschap over te weinig ruimte, over te weinig middelen beschikt om een eigen gericht beleid te voeren. Het wordt broodnodig dat Vlaanderen een begin maakt met de reële bevoegdheid om zelf de middelen te bepalen en te beslissen waarvoor deze bijkomende middelen worden ingezet. Naar de toekomst toe is dit financieringssysteem onhoudbaar.

De Roo

Tot daar enkele bedenkingen bij dit Regeerakkoord. (*Applaus bij de PVV en de CVP*)

De Voorzitter : Mevrouw Neyts heeft het woord.

Mevrouw A. Neyts-Uyttebroeck (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, heren Gemeenschapsministers, collega's, de gewest- en gemeenschapsvorming waarvan deze Raad en uw Executieve emanaties of uitingen zijn, is een relatief pril fenomeen. Pas in 1980 immers kreeg zij grondwettelijk en wettelijk vorm en zoals dat voor zulke hervormingen gebruikelijk is, vonden de ene haar te ver gaan en oordeelt de andere haar al te bescheiden en te beperkt. Die hervorming is er indertijd gekomen met de steun en de samenwerking van de PVV en wij voelen en wij weten ons bijgevolg ten volle medeverantwoordelijk voor deze institutionele gang van zaken, met inbegrip van zijn huidige onvolmaaktheden en onvolledigheid.

Op dezelfde zelfbewuste wijze heeft de PVV mede vorm en gestalte gegeven aan het Regeerakkoord dat de grondslag vormt van de nieuwe Vlaamse regeringsploeg, die vorige week in het halfroond de eed heeft afgelegd.

Het moge dan al zijn dat deze Raad en deze Executieve slechts kunnen beslissen over een vooralsnog zeer beperkt deel van de globale Rijksmiddelen, niettemin zijn deze instellingen er binnen een beperkt tijdsbestek in geslaagd heel eigen dynamieken te ontwikkelen. Deze Vlaamse dynamiek is, dunkt mij, onomkeerbaar en brengt met zich mee dat er ook in het Vlaamse politieke landschap ruimte is ontstaan voor een eigen spanningsveld, met een meerderheid én een oppositie, en met vanzelfsprekend meningsverschillen en verschillen van visie tussen beide, evenals overigens tussen de componenten van respectievelijk de oppositie en de meerderheid.

Een spanningsveld tussen meerderheid en oppositie en het kunnen omspringen daarmee, is een kenmerk

van volwassen politieke democratie en deze moet, vind ik, tot stand kunnen komen ook al is de institutionele hervorming op verre na nog niet voltooid. Overigens sluiten dergelijke meningsverschillen en verschillen van visie geenszins een consensus uit over de fundamentele zelf van onze instellingen. Deze consensus betreft minimaal onze grenzen, het beginsel van niet-inmenging in de interne aangelegenheden van de onderscheiden Gemeenschappen en Gewesten en de eerbiediging van elkaars autonomie, dit voor wat onze opstelling tegenover het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschap betreft.

Collega's, de Regeringsverklaring die de Voorzitter van de Vlaamse Executieve heeft gedaan, stoelt op deze consensus. Zij is daarenboven de verklaring van een politieke meerderheid in deze Raad. Zij duidt aan op welke wijze de Executieve haar beleid zal voeren en welke initiatieven zij zal ontwikkelen. De Executieve zal dit moeten doen in een snel veranderende maatschappij, hetgeen haar taak geenszins zal vergemakkelijken. Over enkele van deze veranderingen en over de uitdagingen die zij vertegenwoordigen, zou ik het nu willen hebben, ongeacht of de Vlaamse instanties ter zake nu reeds de volheid van bevoegdheden genieten.

Een eerste uitdaging is de veranderende leeftijdsopbouw van de bevolking : het geboortecijfer is de jongste kwarteeuw gedaald ; de gemiddelde leeftijdsverwachting is gestegen en deze beide evoluties hebben tot gevolg dat de bevolking gemiddeld ouder is geworden. Ik ben er niet zeker van dat alle consequenties van deze evolutie voldoende worden onderkend. Sommige liggen overigens grotendeels buiten het bereik van welkdanig beleid ook, zoals bij voorbeeld de individuele verzuchtingen en verwachtingen inzake pensioenleeftijd, zoals zeer zeker de maatschappelijke waardering van de verschillende leeftijdscategorieën.

Ik wil geen pleidooi houden voor het bevorderen van een of andere „gerontocratie”, maar ik wil niettemin de aandacht vestigen op de gevolgen

van al te strakke leeftijdsgrenzen voor de overgang van activiteit naar non-activiteit en wil er uitdrukkelijk op wijzen dat men drie-maal-twintig andere maatschappelijke perspectieven moet bieden dan bezigheidsthcrapie of algehele ledigheid.

Het verheugt mij daarom dat de Executieve de nadruk legt op het bevorderen van de zelfredzaamheid, maar ik wil meteen onderstrepen dat de problematiek veel ruimer is.

De Executieve zal er zich inderdaad voor moeten hoeden de bejaardenproblematiek te laten medicaliseren en institutionaliseren. Ze zal zich ervoor moeten hoeden honderdduizenden mensen als één homogene groep bejaarden te beschouwen en wellicht zal ze zich de fundamentele vraag moeten stellen of het vocabel „bejaard” niet teveel als een odium klinkt, als een veroordeling tot geleidelijke maatschappelijke uitsluiting.

Er wordt veel gezwaaid met thuiszorg als het redmiddel, maar heeft men zich voldoende afgevraagd wat dat allemaal met zich meebrengt, en hoe dat praktisch in zijn werk moet gaan ? Ik krijg soms de indruk dat men al te snel denkt dat familie en verwanten hiervoor moeten en kunnen instaan, en dat men al te gemakkelijk enkele, nochtans essentiële aspecten uit het oog verliest.

Voor al hoogbejaarden hebben thuiszorg nodig, maar wanneer zij kinderen in de omgeving hebben dan zijn die zelf al niet meer van de jongsten. Daarenboven vergeet men wellicht dat vrouwen, op wie men traditioneel rekent voor verzorgingstaken, steeds meer buitenshuis werken.

Ongetwijfeld zullen meer middelen dan voorheen aan deze problematiek moeten worden besteed, meer geldmiddelen, maar tevens denk- en beeldingsmiddelen. Het is vanzelfsprekend dat de betrokkenen zelf een belangrijke stem in het kapittel moeten krijgen en dat deze betrokkenheid niet uitsluitend via de Hoge Raad kan worden georganiseerd. In die Hoge Raad zetelen immers vertegenwoordigers van, o, stemmige, en verenigingen die misschien niet altijd weerstaan aan de verleiding zichzelf

Neyts-Uyttebroeck

te vereenzelvigen met de ganse bevolkingsgroep.

Ik pleit hier dus uitdrukkelijk voor een grondig nadenken over de maatschappelijke implicaties van de demografische evoluties die ik schetste. Meteen waarschuw ik voor te rigiede opstellingen of uitgangspunten. Tot slot wijs ik erop dat een aantal van deze implicaties buiten het bestek van een overheidsbeleid vallen.

Het bevorderen en het instandhouden van de zelfredzaamheid of het scheppen van meer mogelijkheden **ertoe** geldt overigens niet alleen ten aanzien van oudere mensen, maar wordt **in** het Vlaams Regeerakkoord eveneens als een na te streven doelstelling vooropgesteld ten aanzien van gehandicapten, van psychiatrische patiënten en van kansarmen.

In tegenstelling tot de interpretatie van sommigen, zeker wanneer een liberaal dit zegt, betekent dit geenszins dat men deze mensen maar aan hun lot moet overlaten en ze zo snel mogelijk uit instellingen en tehuizen moet halen omdat ze daar teveel kosten. Dit betekent evenmin dat de illusie mag worden gekoesterd dat alle mensen in staat zouden zijn tot zelfredzaamheid.

Maar het is evenzeer fout te denken dat niet elk mens tracht naar de grootst mogelijke zelfredzaamheid. Zelfredzaamheid is niet een versluierde vertaling van „elk voor zich en laat de sterkste winnen”. Zelfredzaamheid is wel het allerelementaireste fundament van menselijke waardigheid.

Ik stel me voor dat zelfredzaamheid van onbeholpen mensen bevorderen in de dagdagelijkse werkelijkheid verschrikkelijk moeilijk is, al was het maar omdat helpers en werkers het zelf veel vlugger zelf oplossen en beredden. Dat is makkelijker dan de onbeholpen mens de tijd te gunnen om het zelf te proberen.

Ik weet het dat ook dit onderwerp voor een heel stuk buiten het bereik valt van overheidsbeleid. De overheid moet er echter wel voortdurend

op bedacht zijn niet in de gemakkelijkheidsplannen van overgeorganiseerd en overgebureaucratiseerde hulpverlening te vervallen.

Want men vergeet zo snel . . . Twee dagen geleden las ik nog een artikel in De Haagse Post over wat men noemt „transmurale” zorg voor chronisch psychiatrische patiënten. Het was alsof Jan Foudraïne nooit „Wie is van hout” geschreven heeft en alsof Michel Foucault niets interessants over het „opsluitingssyndroom” had gezegd. Wanneer de liberalen pleiten voor versoepeling en deregulering, wanneer ze stellen dat de hulpverlening zo rechtstreeks mogelijk de mens zelf moet ten goede komen, dan doen ze dat niet uit een of andere blinde doctrinaire vooringenomenheid maar omdat ze weten dat, zeker ten aanzien van zwakkere mensen, de maatschappelijke instituten en wie erin werken maar moeilijk weerstaan aan de verleiding hen als objecten van hulp, zorg en begeleiding te beschouwen eerder dan als subjecten van een eigen, zij het soms zeer schamel en bescheiden, levensproject.

Onderwijs en vorming zijn in beginsel belangrijke hefboomen tot zelfredzaamheid. In de praktijk durft dat helaas soms heel anders uit te pakken. Met recht en rede hecht de Vlaamse Executieve hieraan veel belang ook al is onderwijs nog in zeer grote mate een nationale materie. De beroepsvorming, de bij- en omscholing daarentegen behoren wel tot de bevoegdheid van deze Raad en van deze Executieve. Wij zijn verheugd vast te stellen dat het Vlaams beleid ter zake uitdrukkelijk poneert elke ideologische en filosofische discriminatie te willen weren en dat ze haar beleid afstemt op de toekomstige communautarisering van het onderwijs om aldus geen overlappings in het leven te roepen. Ook zijn we tevreden dat de betrokkenheid en medeverantwoordelijkheid van het bedrijfsleven, en inzonderheid van de KMO's onderkend wordt.

Ik veroorloof mij gans in het bijzonder aandacht te vragen voor de scholing en vorming van vrouwen die misschien dreigen uit de reconversieboten te vallen omdat zij niet tewerkge-

steld waren in de probleemsectoren. Ik bedoel maar dat de Limburgse werkloosheid vooral een vrouwenwerkloosheid is, terwijl er geen of nauwelijks vrouwen in de mijnbedrijven werken. Ook vraag ik aandacht voor die groepen langdurig werklozen die vergeten dreigen te raken omdat ze nooit echt gewerkt hebben en zij de kwalificatie, indien ze die al hadden, inmiddels verloren hebben. Hier opnieuw is er niet in de eerste plaats nood aan nieuwe structuren, aan nog maar eens overlegfora, maar aan herordening, bijsturing en verfijning van initiatieven die wars van welkdanige vooringenomenheid zouden moeten tot stand komen.

Ten slotte, collega's, leeft een mens niet van brood alleen. De mens is tevens een cultuurwezen, deelachtig aan de eigen culturele achtergrond en geconfronteerd met andere culturen. Deze confrontatie is bijwijlen conflictueel en zeer dikwijls problematisch. Ten aanzien van de migranten hebben wij soms moeite de eigen opstelling te bepalen en nog moeilijker is het uit te maken of en zo ja welke plaats wij de migranten in onze samenleving willen geven.

De Executieve staat een open integratiebeleid voor en hiermee kiest ze niet de gemakkelijkste weg. Een zedig doodwijgen van het probleem ware ongetwijfeld veel eenvoudiger. Opdat het niet bij vrome intenties zou blijven, zal ook hier moedig en doortastend moeten gewerkt worden. Moedig, want tegen de stroming en doortastend, omdat de bevoegdheidsversnippering rampzalig groot is.

Vanzelfsprekend hebben de Vlamingen recht op beleving van de eigen cultuur. Het is inmiddels geweten dat het hoofdstuk cultuur een hele klus is geweest tijdens de onderhandelingen en dat de oorspronkelijke respectieve uitgangspunten verschillend georiënteerd waren. Er is een convergentie ontstaan die evenwichtig is opgebouwd. Zij stoelt immers op de ondersteuning van de cultuurproductie, de aanmoediging van de cultuurspreiding en de aanmoediging van de persoonsontwikkeling.

Neyts-Uytbroeck

De cultuursector is de oudste onder de materies waarover de Vlaamse instanties zelfstandig kunnen beslissen. De cultuurwetgeving is in bepaalde gevallen soms meer dan tien jaar oud terwijl precies de culturele evolutie bijzonder snel is verlopen. De cultuurdecreten zijn dus aan evaluatie toe omwille van de snelle evolutie, omwille van de budgettaire beperkingen die een volledige uitvoering ervan verhinderen of in bepaalde gevallen omwille van vrij algemeen verspreide onvrede.

Alle decreten zijn indertijd inderdaad gestemd met in de aanhef de fatidieke bepaling „binnen de perken van de budgettaire mogelijkheden”, waarmee tegelijkertijd een belofte en een voorbehoud werden geformuleerd. Welnu, bij ongewijzigde wetgeving moet de volledige uitvoering van het zogeheten klavervijf 600 miljoen frank extra gaan kosten, bedrag dat in de huidige begroting niet voorhanden is. Zou het dan niet eerlijker zijn om inderdaad ook vanuit dat oogpunt de evaluatie door te voeren. echter niet alleen vanuit dat oogpunt. Elk decreet had één of meerdere doelstellingen die ook als dusdanig verwoord zijn in de bepalingen zelf of in de memorie bij dat decreet. Het hoeft toch niet bedreigend te zijn dat men die decreten op de eigen specifieke finaliteit zou toetsen, tenzij men ervan uitgaat dat alle decreten op **on-eigenlijke wijze** werden uitgevoerd en toegepast. Wij doen dat in elk geval niet maar wij willen wel die evaluatie en desgevallend de bijstellingen zien gebeuren.

Mijnheer de Voorzitter, heren Gemeenschapsministers, collega's, u zou het wellicht verbazend vinden indien ik zou besluiten zonder over de Hoofdstad te spreken. Zij wordt in het Regeerakkoord meermaals vermeld, eerst algemeen en dan meer specifiek in verband precies met de evaluatie van de decreten. met de hervorming van het kunstonderwijs en met de migrantenproblematiek. Uw Minister voor Brusselse Aangelegenheden is een beslagen Brusselaar die zijn sporen heeft verdiend in de eerste Nederlandstalige grondwette-

lijke instelling die de Brusselse Vlamingen hebben gehad. Mijnheer de Minister, u heeft uw voormalige taak vervuld in een geest van openheid en pluralisme en ik durf er dus op rekenen dat u dat verder zal blijven doen want u hoeft ik zeker niet te vertellen dat het Vlaams-Brussels leven daarmee staat of valt. Zoals uw huidige bevoegdheden zich uitstrekken over gans Vlaanderen, zo is u niet de enige die ten opzichte van de Hoofdstad bevoegdheden uitoefent. Ik ben ervan overtuigd dat ook dat geen moeilijkheden kan opleveren. De Hoofdstad kan namelijk alle aandacht en energie hard gebruiken want ook zij is, om het met de woorden van ex-Brusselaar Johan Verminnen te zeggen „wreed veranderd”.

Heren Ministers, in deze wreed veranderende tijden staat u voor enorme uitdagingen. Volgens ons heeft u een behoorlijk programma. Aan u om een stevige ploeg te vormen en om uit te varen. Onze wensen vergezellen u daarbij. **(Applaus)**

De Voorzitter : De heer Peeters heeft het woord.

De heer W. Peeters (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, heren Ministers, geachte collega's, ietwat simplistisch zouden wij de Regeringsverklaring kunnen samenvatten als zijnde het concrete antwoord op grosso modo drie vragen die een regering zich stelt bij haar aantreden en waarover een zo groot mogelijke eensgezindheid werd bereikt.

De eerste vraag die wellicht werd gesteld luidt : wat mogen wij doen, welke zijn onze bevoegdheden, hoe ver reiken die, en hoe vullen wij die in ? Het is duidelijk dat het interpretatief gegeven hier van groot belang is. .

Tweede vraag : wat kunnen wij doen, welke zijn onze middelen, hoe besteden wij ze ? Hier is het budgettair element bepalend.

Derde vraag : wat zullen wij doen, met andere woorden, gegeven onze bevoegdheden, wat zullen wij met de beschikbare middelen kunnen realiseren ? Welk beleid kan en zal worden gevoerd en welke zijn onze prioriteiten ? Hier is het element politie-

VB-spreker F. Dewinter *asserteerde in zijn benadering van het migrantenvraagstuk het axioma dat de rijkdom van verschillende culturen in hun verscheidenheid, niet in hun samenvoeging ligt*

ke visie en politieke strategie beslissend.

Ik wens slechts enkele bedenkingen ten gronde te maken bij de uitgangspunten en de grote beleidslijnen zoals die in dit Regeerakkoord zijn geformuleerd betreffende het door deze Vlaamse Executieve geplande welzijns- en gezondheidsbeleid. De vraag naar de bevoegdheden om bepaalde vooropgestelde initiatieven en krachtlijnen te realiseren wil ik later stellen.

Ik wil hier even verwijzen naar het interessante rapport dat in 1985 tot stand kwam op initiatief van de toenmalige en huidige Voorzitter van de Vlaamse Executieve, namelijk de nota over de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap inzake de persoonsgebonden aangelegenheden en de resolutie die daarop aansluitend, door deze Raad in juni 1985 werd goedgekeurd. In het licht van deze resolutie is dit Regeerakkoord inderdaad ten zeerste ontgoocheld. Want, ook al bevestigt het Regeerakkoord dat „welzijns- en gezondheidszorg volwaardige taken zijn van de Vlaamse Gemeenschap”, toch vallen

W. Peeters

de verder gewekte verwachtingen wel erg minimalistisch uit.

Een tweede vraag die ik later wens te behandelen is deze van de financiële middelen. Op een ogenblik dat uit het „Ziekenfondsdossier” blijkt dat een veelvoud van de voor de Vlaamse Gemeenschap voor gezondheidsbeleid beschikbare middelen op nationaal vlak op een frauduleuze wijze aan de gezondheidszorg worden onttrokken, daar waar de Gemeenschappen over de organieke wetgeving, de financiering en de exploitatie, de ziekte- en invaliditeitsverzekering, de basisregelen betreffende de programmering en de basisregelen betreffende de financiering van de medische infrastructuur geen enkele bevoegdheid hebben, vind ik dat het in dit Regeerakkoord nogal grotesk voorkomt wanneer wij lezen dat „de Vlaamse Regering erop zal toezien dat de oordeelkundige inzet van middelen in het welzijn- en gezondheidsbeleid op permanente wijze een optimale kwaliteit van de zorgenverstrekking bevordert en dat permanent een objectieve en functionele kostenbewaking wordt ingebouwd”.

In ieder geval zullen wij de bespreking van de begroting diepgaand op het probleem van de financiële middelen en de gezondheids- en welzijnszorg ingaan.

Nu, wat het Regeerakkoord zelf betreft. Ik stel vast dat preventie en informatie enerzijds en echelonering anderzijds de grote krachtlijnen zijn. Zij zijn niet nieuw. Zelfredzaamheid, responsabilisering, geïntegreerde dienstverlening vormen inderdaad de prioriteiten in een doelgericht gezondheid+ en welzijnsbeleid.

Wat wij in de nota echter missen is de invulling van op zichzelf lovenswaardige, maar inhoudsloze slogans. Wat wordt bijvoorbeeld bedoeld met een „positief preventiebeleid” ? Wat betekent bijvoorbeeld een „kwalitatief betere uitbouw van de thuisgezondheidszorg” ?

Mevrouw Neyts heeft trouwens gewezen op het gebrek aan invulling van dit probleem. Ik vraag mij af

waarvoor een regeerakkoord dient, indien wij daaromtrent geen duidelijke lijnen terug vinden.

Hoe ziet men bijvoorbeeld de „uitbouw van samenwerkingsinitiatieven ten einde een hoogstaande thuiszorg te kunnen waarborgen in functie van medische en financiële haalbaarheid” ?

In ieder geval, met de ervaring van het besluit van de Executieve, dat in thuiszorgkringen het „decreet Lenssens” wordt genoemd, kunnen wij alleen met gerechtvaardigd wantrouwen, nauwlettend op de verdere invulling toezien. Over de acute problemen van het OCMW vinden wij in dit Regeerakkoord ook alleen maar een losse intentieverklaring betreffende de „herziening van de criteria van het Bijzonder Fonds voor Maatschappelijk Welzijn”. In welke richting ?

De prioriteiten inzake het ziekenhuisbeleid kan ik, ingevolge de nog altijd geldende bevoegdheidsverdeling, gerust afdoen als goede wil en vrome intenties. Het door de centrale overheid ter zake opgelegde beleid gaat trouwens geheel voorbij aan wat wij de „Vlaamse sociologische realiteit” zouden willen noemen. Maar ook daar komen wij bij de bespreking van de begroting ten gronde op terug. De losmazige structuur van enkele beleidsintenties is trouwens geen of toch een onvoldoende referentiekader voor een diepgaande discussie noch voor een adequate kritiek.

Mijnheer de Voorzitter, heren Ministers, geachte collega's, deze vaststelling brengt ons tot onze slotconclusie. Wat wil deze Regering eigenlijk realiseren ?

Dit Regeerakkoord bevat wat betreft beleidsopties inzake gezondheids- en welzijnsbeleid slechts enkele losse, eerder goedkope en vooral vrijblijvende intentieverklaringen.

Er ontbreekt vooral een eigen Vlaamse beleidsvisie. Een Vlaamse beleidsvisie die zou moeten uitgaan van het grondig verschil in opvattingen, in mentaliteit, kortom inderdaad het verschil in beleidsopties tussen de twee Gemeenschappen in dit

land, ook inzake gezondheids- en welzijnsbeleid. Die beleidsvisie is er in het Regeerakkoord van de Franstalige Executieve bijvoorbeeld wel !

In het Vlaamse Regeerakkoord ontbreekt een beleidsvisie die stoelt op de bewuste keuze van „actoren”, instrumenten en structuren, op maat van de maatschappelijke realiteit in Vlaanderen met het oog op een globaal, efficiënt behoeftegericht eigen Vlaams welzijns- en gezondheidsbeleid.

Mijnheer de Voorzitter, heren Ministers, geachte collega's, ik eindig met een bittere opmerking en een vraag. Dit Regeerakkoord is voor Vlaanderen ontgoocheland omdat het zo inhoudsloos is en tegelijk getuigt van een schrijnend gebrek aan visie.

Zal het Belgisch „establishment” er dan toch blijven in gelukken gebruik te maken van het Vlaamse gebrek aan staatkundige traditie, aan duidelijk operationeel concept en aan inhoudelijke vernieuwing en aanpassing aan de algemene maatschappelijke evolutie, tekortkomingen die ook de Vlaamse politieke verantwoordelijken nog altijd kenmerken, tekortkomingen die er tot nog toe steeds mede de oorzaak van zijn geweest dat Vlaanderen er nog altijd niet in slaagde zijn eigen machtspotentieel politiek te vermunten op de momenten waarop dit optimaal kan gebeuren ? !

Dit Regeerakkoord is in die zin voor ons en voor Vlaanderen inderdaad de zoveelste gemiste Vlaamse kans !

De Voorzitter : De heer De Winter heeft het woord.

De heer F. Dewinter (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, heren Ministers, dames en heren, helemaal op het einde van het hoofdstuk welzijns- en gezondheidsbeleid wordt onder het punt „andere aandachtsgroepen” ook aandacht geschonken aan het probleem van de politieke vluchtelingen en het gastarbeidersprobleem. Hopelijk is de aandacht die aan het gastarbeidersprobleem beteed wordt niet rechtevenredig met de plaatsruimte die het toebedeeld kreeg in het Regeerakkoord. Het feit alleen al

Dewinter

dat men zich van het hele probleem afmaakt niet zeven nietszeggende zinnen voorspelt niet veel goeds.

Maandag zei de heer Gccns bij het overlezen van zijn Regeringsverklaring dat een „coherent migrantenbeleid moet vertrekken van de integratie-idee”.

Aangezien om het even welk integratiebeleid uitgaat van de idee en het principe dat de aanwezigheid van de vreemdelingen in dit land blijvend is verzetten wij ons categorisch tegen het „Vlaams migrantenbeleid”.

Integratie van de gastarbeiders in onze maatschappij betekent het aanvaarden van de pluriculturele en multiraciale samenleving.

Voor de grote groep Europese vreemdelingen die in Vlaanderen verblijven bestaan er geen of toch zeer weinig aanpassingsproblemen. Het is echter naïef en niet-realistisch te veronderstellen dat de eveneens grote groep niet-Europese vreemdelingen die geen enkele voeling én ook geen enkel respect heeft voor onze cultuur, onze taal, ons waardenpatroon zich zal aanpassen aan ons samenlevingsmodel en aan ons cultuurpatroon.

Overigens zijn wij als Vlaams nationalisten van oordeel dat om het even wie recht heeft op de beleving van zijn eigen cultuur, zijn eigen godsdienst, zijn eigen taal. Wij voegen er echter consequent aan toe . . . in zijn eigen land.

De rijkdom van verschillende culturen ligt immers niet in het samenvoegen ervan, maar wel in de verscheidenheid van die culturen.

Magrebijnen, Turken, Aziaten en Afrikanen hebben een culturele identiteit die wezenlijk verschilt van de onze. De oplossing ligt dan ook niet in het vereenvoudigen van de naturalisatieprocedures en de oplossing ligt ook niet in het opzetten van grootse naturalisatiecampagnes. Het verkrijgen van een nationaliteit is trouwens meer dan een formaliteit.

Het is een recht dat voorbehouden

moet blijven aan diegenen die deel uitmaken van ons volk. die onze taal beheersen, onze zeden en gewoonten respecteren en onze wetten aanvaarden.

Ik weet dat sommigen onder u zullen zeggen dat wij omwille van allerlei historische redenen de morele plicht hebben de gastarbeidersgemeenschap te integreren in onze maatschappij.

Eerst en vooral wil ik opmerken dat de nationalistische zich altijd verzet hebben tegen het systeem van de gastarbeid. Men haalt geen mensen uit hun land weg, uit hun omgeving weg omdat men goedkope arbeidskrachten nodig heeft of omdat men een kunstmatige arbeidsreserve wil creëren. Ik hoop in ieder geval dat de huidige Gemeenschapsminister van Huisvesting niet in de voetsporen van zijn voorganger Paul Akkermans zal treden die eind 1986 in kranteninterviews en op een CVP-congres te Brasschaat verklaarde dat gezien de vergrijzing van onze bevolking en de catastrofale demografische evolutie waar andere sprekers het reeds over hebben gehad, Vlaanderen binnen 7 à 8 jaar verplicht zal zijn opnieuw gastarbeiders aan te trekken.

Wat mij verontrust is dat dit een idee is die in de Christendemocratie opgang maakt. Ook de Westduitse Kanselier Helmut Kohl verklaarde onlangs dat zijn land nog meer gastarbeiders zal nodig hebben om het economisch apparaat draaiende te houden.

Ik vind het erg dat een partij die zich dé gezinspartij noemt liever ons volk laat koloniseren dan een positief gezinsbeleid te voeren dat erop gericht is de neergaande demografische curve om te buigen.

Ten tweede moet men durven toegeven dat iedere gastarbeider die hier momenteel werkt, werk afneemt van één van de meer dan honderdduizend Vlaamse werklozen.

Ten derde is het een feit dat slechts een heel klein deel van de gastarbeiders naar hier is gekomen met de bedoeling om hier te werken.

Tot slot wil ik hier ook nog aan toe-

voegen dat meer dan 65 procent van de niet-Europese gastarbeiders naar hier zijn gekomen in het kader van de gezinshereniging. Ik geef u graag het voorbeeld van de Marokkaanse gemeenschap in dit land. Van de ongeveer 120.000 Marokkanen in dit land hebben er 36.000 een arbeidsvergunning. Van die 36.000 zijn er 7.000 werkloos, dat betekent ongeveer 20 procent. In hun kielzog brachten zij 86.000 — op 120.000 is dat niet niets — vrouwen, kinderen, familieleden, en landgenoten met zich mee die — theoretisch althans — niet mogen werken.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, wie beweert dat er geen alternatief voor het gevoerde beleid bestaat vergist zich. Verschillende andere Europese landen hebben in het verleden bewezen dat een reïmmigratiebeleid mogelijk is. Zo zijn de Zwitsers er in geslaagd om tussen 1975 en 1980 meer dan 180.000 vreemdelingen via allerhande maatregelen — er zijn er teveel om ze hier allemaal op te sommen — te laten reïmmigreren naar hun vaderland.

De oplossing van het gastarbeidersprobleem ligt niet in een multiraciale of pluriculturele maatschappij. De terugkeer van de gastarbeiders naar hun land van herkomst is ook en vooral in het belang van de vreemdelingen zelf.

Ik wil besluiten met een citaat dat niet uitgaat van onze partij, maar wel van een onverdachte bron, met name van de Marokkaanse journalist en auteur Abdesamad Moudieddine die onlangs in „Le Monde” het volgende schreef : „Door hun kennis opgedaan in het Westen zijn zij een historische kans voor hun haast archaische maatschappijen. Zij kunnen hun land een beslissende stoot geven in de plaats van ontwortelden en ontwortelaars te zijn en te blijven in een land waar ze niets te zoeken hebben.” Ik dank u voor uw aandacht. **(Applaus bij het VB)**

De Voorzitter : De heer Vermeiren heeft het woord.

De heer F. Vermeiren (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, beren Ministers. **geachte collega's. met veel**

Vermeiren

aandacht hebben wij de Regeringsverklaring aanhoord van de Voorzitter van de Vlaamse Executieve, waarin hij de **krachtlijnen van zijn beleid** heeft geschetst.

Ik zou enkele punten van deze verklaring willen belichten en ter zake een aantal opmerkingen formuleren.

Het verheugt mij dat in deze verklaring aandacht wordt besteed aan onderwijs en vorming. Het is immers duidelijk dat de Vlaamse jeugd in het Europa van morgen behoefte heeft aan degelijke scholing en degelijke vorming.

De diverse initiatieven die in het beleidsakkoord worden uitgestippeld zullen daartoe ongetwijfeld bijdragen. Ik zou evenwel meer bepaald willen verwijzen naar een zin in de Regeringsverklaring waarin de Voorzitter aankondigt dat prioriteit zal gaan naar de minst geschoolden en de kansarmen. Het betreft een categorie die in onze maatschappij niet altijd voldoende aandacht krijgt. Zij zijn immers voorbestemd om het proletariaat van morgen te worden en dit in een maatschappij waarin alleen nog de geschoolde een kans op promotie maakt. Hoe kunnen wij deze categorie erop vooruit helpen? Hoe kunnen wij vermijden dat zij en hun kinderen niet altijd door de mazen van het net van ons sociaal zekerheidsstelsel zullen vallen?

Ik wens toch enkele bedenkingen te formuleren inzake het uitschakelen van elke vorm van discriminatie om filosofische en ideologische redenen zoals dit in het beleidsakkoord wordt voorzien. Het is wel conform het Cultuurpact, maar hoe ziet de werkelijkheid eruit?

Hier zou ik een overstap willen zetten naar een ander aspect van de Regeringsverklaring waar er inderdaad sprake is van initiatieven ten gunste van probleemgroepen en van middelen, die zullen worden aangewend — ook de vorige spreker heeft daarop allusie gemaakt — voor een coherent migrantenbeleid, dat moet vertrekken van de integratieidee.

Wij leggen er de nadruk op dat wij

gewonnen zijn voor deze integratieidee. Het moet daarbij wel voor iedereen duidelijk zijn dat men zich ter zake vragen moet stellen. Het moet ook voor iedereen duidelijk zijn dat de vragen die men zich moet stellen of de immigranten, die in Vlaanderen wonen, bereid zijn die integratie te aanvaarden en onze Vlaamse cultuureigenheid te eerbiedigen.

Wij moeten ons die vragen stellen omdat wij anders niet zouden begrijpen dat in de Regeringsverklaring melding wordt gemaakt van het feit dat er moet gewaakt worden over de bescherming van onze eigen culturele en taalkundige integriteit. Wij ervaren immers dat sommige migrantengroepen van uit hun eigen ideologie gedeeltelijk onze vorm van integratie afkeuren. Wij roepen de Executieve op hiervan werk te maken. Wij van onze kant kunnen alleen maar hopen dat de beide culturen zich met elkaar kunnen verzoenen.

De Vlaamse Executieve heeft ook haar voornemen aangekondigd om te streven naar een verhoging van de kwaliteit en een betere participatie van het onderwijs. Wij kunnen het daarmee volmondig eens zijn. Het algemeen welvaartspeil van de bevolking zal enkel tot stand worden gebracht door het globale vormingspeil van de jongeren op te voeren. In het Europa van morgen zullen enkel de landen die voldoende aandacht besteden aan het onderwijs hun posities op economisch vlak weten te handhaven. Ik wil ook hier een bedenking maken die nauw verband houdt met wat ik daareven heb gezegd. Ontstaat niet automatisch een vorm van discriminatie tussen de schoolnetten en tussen degenen die er studeren, ingevolge de aanwezigheid in sommige onderwijsinstellingen van studenten uit het kansarme milieu en migranten? Wij mogen zeker niet blind zijn voor het feit dat bijzonder in de grote agglomeraties sommige scholen een hoog percentage tellen aan kinderen uit deze milieus. Dit heeft ontegensprekelijk een terugslag op de kwaliteit van het verstrekte onderwijs. Wij moeten ons daarom afvragen of men niet moet streven naar een grotere spreiding van die schoolbevolking over de verschillende netten en over

het Vlaamse land. Hoe dit echter kan worden gerealiseerd is niet zo onmiddellijk duidelijk.

Dit brengt ons meteen ook tot het terrein van de sociale huisvesting. Heeft men in het verleden niet teveel, door het oprichten van sociale woonwijken de minstbegunstigden in onze maatschappij bij elkaar gebracht? Heeft men voldoende aandacht besteed aan hun integratie in de rest van de bevolking? Wij zijn echt niet gelukkig met het beleid dat inzake sociale woningbouw werd gevoerd. Wij stellen inderdaad vast dat in zeer vele gevallen de maatschappijen voor goedkope woningen in handen zijn van plaatselijke heersers die op hun manier hun invloed kunnen doen gelden. Ook daar waar intercommunales werden opgericht met het oog op het bouwen van sociale woningen doet zich hetzelfde verschijnsel voor. Die intercommunales, die door onteigening grote percelen hebben verworven, aarzelen niet om aan grondspeculatie te doen. Het toezicht op die intercommunales laat dikwijls te wensen over. Ondanks de zeer vele bouwverven is er nog een aanzienlijk tekort aan sociale woningen in Vlaanderen. Destijds heeft Gewestminister Jacky Buchmann een decreet ter goedkeuring voorgelegd dat de privatisering van de sociale woningbouw mogelijk zou maken. Tot nu toe is dit decreet dode letter gebleven. Wij betreuren dit en wij hopen dat de nieuwe Executieve er thans werk zal van maken. Het zou ongetwijfeld een goede stap in de richting zijn van een depolitisering van het woonbeleid. Indien de woningbouw en vooral de privé-woningbouw de jongste jaren niet meer het peil bereikt van het begin van de jaren 70, dan ligt de schuld hiervan grotendeels aan de hoge intrestvoeten maar ook aan het feit dat door de cumulatie van de inkomens het voor vele gezinnen onmogelijk geworden is zich een woning aan te schaffen. Het fiscale aspect valt uiteraard buiten het bestek van deze Regeringsverklaring. Het lijkt ons echter mogelijk, mits een aangepaste subsidieregeling, de minder gegoeden de kans te geven hun heimelijke wens te vervullen en niet langer met een baksteen in de maag te blijven zitten.

Vermeiren

Dit geldt zowel voor de kopers, de bouwers als de huurders.

Mijnheer de Voorzitter, wij hebben met veel genoegen kennis genomen van het voornemen van de Vlaamse Regering om een verdere decentralisering van het beleid naar de regionale en de lokale besturen na te streven.

Nog meer belang hechten wij aan de belofte van een grotere vereenvoudiging, eenvormigheid, en rechtszekerheid, die de administratieve voogdij over de gemeenten zal versoepelen en vlotter doen verlopen. Hopelijk wordt het geen vrome wens. Als burgemeester van een middelgrote gemeente word ik immers iedere dag geconfronteerd met de vele voorbeelden van de hinderlijke, tijdrovende voogdij, die een normale werking van de lokale administratie ten zeerste belemmert. Indien het inderdaad zo is, dat de voogdij in sommige gevallen werd verlicht, dan werd door sommige nieuwe beschikkingen de manoeuvreermarge van de gemeentebesturen zeker niet verbeterd. Ik zou als voorbeeld willen vermelden — de termijn van vijftig dagen, vroeger veertig, waarover de Gouverneur beschikt om sommige beslissingen van de gemeenten te vernietigen of op te schorten. Een ander voorbeeld is de aanvragen om subsidiëring van vooraf aan beginnen, met alle gevolgen vandien. Met andere woorden, de kosten van het project verhogen en de verkregen subsidie, wanneer die er komt, dekt dan niet langer het voorziene percentage van de uitgave.

De dubbele voogdij — én van de Provincie, en van de Vlaamse Gemeenschap, is tijdrovend, omdat er blijkbaar op de hoge niveaus een tekort is aan bevoegd personeel. Bovendien rijzen problemen door het feit dat de nationale en regionale bevoegdheden elkaar kruisen. Zo ressorteren de normen voor de brandweer onder de nationale Regering, terwijl het personeel onder toezicht staat van de Vlaamse Gemeenschap.

Dit tekort aan personeel kan ook voor gevolg hebben dat sommige dossiers „vergeten” geraken. Ik wil

mij hier niet uitspreken over de bedoelingen die hierachter kunnen schuil gaan. Vclc collega's die ook een gemocntclijk mandaat bekleden weten voldoende wat ik hiermee wil aanklagen.

Het is zeker de betrachting van allen dat Vlaanderen morgen een welvarend gewest wordt in het Europa der twaalf. Wij zullen in de komende jaren alle hinderpalen, die de economische ontplooiing in de weg staan moeten opruimen. Wij zullen hiertoe slechts komen indien het bedrijfsleven — de grote ondernemingen doch eveneens de KMO's — in staat gesteld wordt aan die economische welvaart mee te werken. Dit zal niet het geval zijn indien men het bedrijfsleven opzadelt met allerhande formaliteiten en formulieren. Europa legt in toenemende mate zijn normen op aan de lidstaten, dus ook aan de Gewesten. Dit gaat uiteraard gepaard met een aantal administratieve beslommeringen. Er zijn bovendien ook nog de nationale administratieve reglementen. Op het vlak van de Gemeenschap moeten deze tot een minimum worden herleid.

Wij hebben niet de indruk dat dit op dit moment het geval is. Elke administratie heeft inderdaad de onvermijdelijke en naar mijn gevoelen slechte neiging om haar bestaan te rechtvaardigen. Ik vrees dat dit ook het geval zou kunnen zijn met de Administratie van de Vlaamse Gemeenschap. Vormt zij daarom geen belemmering voor de economische groei van Vlaanderen ?

Die vraag moeten wij ons vandaag de dag durven stellen. Ik durf hier verklaren dat het niet zozeer de moderne beheerstechnologieën zijn, waarvan trouwens sprake in de Regeerverklaring, waar nood aan bestaat dan wel aan de vereenvoudiging van de administratieve formaliteiten, aan de rompslomp waarmee zowel de burgers als de plaatselijke besturen worden geconfronteerd.

Ten slotte zou ik nog even willen stilstaan bij het leefmilieubeleid. Voorkomen is inderdaad beter dan genezen. Feit is echter dat de industrialisering van Vlaanderen diepe sporen heeft getrokken in het landschap en

dat sommige gebieden die ter zake offers hebben gebracht voor de werkgelegenheid, zouden moeten kunnen rekenen op het begrip van de Vlaamse Gemeenschap.

Die industrialisering heeft voor sommige regio's — ik mag **misschien** enkele streken citeren, bijvoorbeeld de streek rond de luchthaven van Zaventem, de streek van Haasrode bij Leuven, goed gekend door de Voorzitter van de Executieve, Limburg en andere — aanzienlijke gevolgen voor het leefmilieu. De bevolking daar heeft af te rekenen met geluidshinder, luchtbezoedeling, verkeershinder. Wij zijn de mening toegedaan dat inspanningen dienen geleverd om deze nefaste gevolgen op te vangen en dat deze niet uitsluitend kunnen komen van de gemeentebesturen. De Vlaamse Gemeenschap zou hier zeker efficiënt kunnen optreden indien een deel van de, misschien beperkte, middelen zou worden aangewend voor het treffen van passende maatregelen.

Mijnheer de Voorzitter, geachte heren van de Executieve, sta mij toe een voorbeeld te citeren. Ik denk hier aan de aanleg van een „groene gordel” rond de luchthaven van Zaventem.

Deze opmerkingen en bedenkingen mogen zeker niet worden beschouwd als een kritiek op de Regeeringsverklaring. Wij kunnen er zeker mee instemmen doch menen toch dat sommige punten nader dienen gepreciseerd en dat sommige accenten, die er misschien in ontbreken of niet voldoende aan bod komen, vriendelijk dat men er zou bij stilstaan.

Om te besluiten wens ik te zeggen dat mijn grote zorg is dat men de burger niet verder zou overladen met allerhande reglementeringen, die zeker niet in de richting gaan van een grotere rechtszekerheid in Vlaanderen.

De Voorzitter : De heer Vangansbeke heeft het woord.

De heer P. Vangansbeke (up de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Voorzitter van de Executieve, heren Ministers, dames en heren, in de verdeling, binnen de fractie van

Vangansbeke

de te behandelen themata werd mij gevraagd — daar ik op het plaatselijk vlak voorzitter ben van een maatschappij voor sociale woningbouw, dus één van die plaatselijke heersers zoals de heer Vermeiren zei — het punt 14 van het Regeerakkoord, handelend over het huisvestingsbeleid, aan te snijden. Ik zal dit bondig doen en vanuit de invalshoek van de sociale woningbouw.

Bij lezing heb ik onmiddellijk gezien dat de eerste zin desbetreffend duidelijk een CVP-zin is. Men spreekt van een dynamisch sociaal beleid, met een prioriteit voor de zwakkere bevolkingsgroepen en kinderrijke gezinnen. Wie zou hier niet achter staan ?

Wanneer ik echter verder lees hoe men in plaatselijke bouwmaatschappijen die mooie zin in praktijk moet brengen, stel ik vast dat wij dit moeten doen langs een actief en verantwoord beheer van ons onroerend patrimonium — dit houdt in — ik citeer — eigen creativiteit mag blijkbaar niet — door heraanwending van onze reserves. Dit wil zeggen verkoop van onze woningen en ongebruikte gronden.

Is dit de visie om op middellange termijn aan sociale huisvesting te doen ? Integendeel ! Mijns inziens is dit de snelste en de meest elegante manier om op de kortst mogelijke tijd als sociale bouwmaatschappij te verdwijnen of om gewoon makelaar in immobiliën te worden. Is dit het blauwe sausje waarmee dat mooie idee wordt opgediend ?

Vervolgens wordt met veel bravoure neergeschreven dat de nodige middelen zullen worden voorzien voor het verzekeren van een volwaardig sociaal huisvestingsbeleid.

Waar zullen die middelen vandaan komen ? Deze vraag rijst wanneer wij vaststellen welke administratieve en andere kunstgrepen worden uitgehaald om toch maar geen toelage te moeten betalen in het kader van de huidige reglementering in verband met herwaarderingsgebieden.

Wanneer men het verwerven van wo-

ningn door individuen — wat op zich een lofwaardig opzet is — wil stimuleren, zullen andere wegen moeten worden bewandeld. Wellicht kan men even gaan kijken in de buurlanden. Indien ik een tip mag geven aan onze nieuwe Minister van Huisvesting — en hij kan er tevens zijn blauwe vrienden een plezier mee doen — wens ik hem te zeggen dat wellicht het Engeland van mevrouw Thatcher het meest inspirerend kan werken om tot een alternatieve nieuwe visie te komen, die wij in dit rentmeesterverhaal niet hebben ontmoet.

Mijn tweede bemerking betreft de huursector.

Wat wordt er bedoeld met „actualiseren”, „aanpassen” en „afstellen” van de stelsels van verhuis-, huur- en installatietoelagen ? Wat bedoelt men met het aanpassen en vereenvoudigen van het sociaal huurstelsel ? Wat bedoelt men met huurhulp of huurcompensatie ?

Indien het zó is dat achter al deze werkwoorden en zelfstandige naamwoorden de bedoeling schuil gaat dat het voor de zogenaamde zwakkere bevolkingsgroepen, zoals de bejaarden, de migranten, gehandicapten, daklozen en krotbewoners gemakkelijker, meer verstaanbaar en meer betaalbaar wordt, kan ik daar inkomen. De formulering is echter zodanig dat men alle kanten uit kan gaan. Een eens te meer vertrouw ik het blauwe sausje niet !

Sprekende uit concrete ervaring. kan ik enkel zeggen dat. met de huidige wetten en reglementeringen — wanneer men ze strikt toepast, wat wij steeds wensen te doen — we in de sociale huisvesting eerder naar de topinkomens binnen de rechthebbenden moeten uitzien als huurders. dan naar de zwakkere groepen die zo mooi, zo aandoenlijk. worden vermeld.

Waar is de visie ? Als men met de schaarse middelen waarover men beschikt, de zwakkere groepen wil helpen — en ik ben ervan overtuigd dat een grote meerderheid in deze Raad deze visie is toegedaan — moeten radicaal andere opties worden geno-

men. Of heeft ook hier weerom de blauwe rem gewerkt ?

De heer V. Anciaux : Zeer juist.

De heer P. Vangansbeke : Een derde opmerking betreft de structuren in de sociale huisvesting. Als ik het goed voorheb, werd reeds tijdens de vorige legislatuur een principiële uitspraak gedaan in verband met de regionalisering van de sociale huisvesting. Waarom is ze nog niet uitgevoerd. Men maakt er zich vaak vanaf met een onduidelijke en een nutteloze zin. De onduidelijke zin luidt : „Op basis van het eindverslag van de concertatiecommissie zal een definitieve en rationele structuur voor de sociale huisvesting tot stand worden gebracht”. Kan hier geen datum worden aan vastgeknoopt ? Wanneer volgt dit eindverslag en wie beslist uiteindelijk over die structuur ?

De nutteloze zin luidt : „Wat de problematiek van de vroegere huisvestingslasten betreft, zal de Vlaamse Regering vasthouden aan de stipte uitvoering — door alle betrokken partijen — van de met de nationale overheid en de Executieve gesloten overeenkomsten”. Wordt een overeenkomst gesloten, dan moet ze uiteraard steeds stipt worden uitgevoerd. Men hoeft dit dus niet meer te herhalen.

Wanneer gaan we ons, om de liefde Gods, ontdoen van die defensieve houding en gaan we vrij, vrunk en offensief aan de weg bouwen — allen samen — met de middelen waarover we beschikken en met veel meer middelen na de volgende grondwetsherziening ?

De Voorzitter heeft toegegeven dat wat we zelf doen, we ook beter doen. Dan moeten we ook de moed hebben om dit creatief en positief te schrijven.

Wij zullen met belangstelling uitkijken naar de implementatie van dit verhaal. Ik ben blij dat de nieuwe Minister van Huisvesting in de media heeft verklaard dat hij zal beginnen te studeren. Het is zeer nuttig om ook in deze materie tot visie te komen. Dan kunnen wij in daden bewijzen dat wij het inderdaad beter doen.
(Applaus bij tic VU)

De Voorzitter : De heer De Vlieghe heeft het woord.

De heer W. De Vlieghe (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, op het einde van dit debat wil ik terugkomen op de eerste twee hoofdstukken van het Regeerakkoord die betrekking hebben op het overheidsmanagement : het financieel en budgettair beleid en het bestuurlijk beleid.

In het verleden heeft de Executieve zich sterk het imago toegemeten van moderne zakelijkheid en efficiëntie : managers, die als echte zakenmensen de Vlaamse zaak aanpakken. Ook in de huidige Regeringsverklaring klinkt dit thema sterk door.

Ik neem de vrijheid hierbij enkele grote vraagtekens te plaatsen. Bij nader toezien gaat het veel meer om een nieuwe façade dan om een nieuwe werkelijkheid. De Vlaamse Executieve doet volgens mij het tegenovergestelde van wat in deze omgeving geregeld gebeurt : van oude gebouwen laat men de traditionele gevels staan ; men bouwt er een nieuw kantoorcomplex achter. De Vlaamse Regering daarentegen organiseert de administratie precies zoals ze werd overgeërfd van de Belgische Staat en zet er een nieuwe gevel voor die — dat zal u wel niet verwonderen — niet erg goed past bij het oude gebouw met zijn oude zalen, gangen, trappen, zolders en stofnesten.

Ik wil niet ingaan op de gemiste kansen om met een nieuwe lei te starten. De Vlaamse Executieve kon van nul beginnen. A posteriori beschouwd is het niet verwonderlijk dat dat niet is gelukt : niet zozeer omdat hierbij moest worden gewerkt met ambtenaren en structuren die al een verkeerde plooi hadden en die werden overgenomen van de Belgische Staat, maar vooral omdat dit nieuwe beleid moest worden gevoerd door traditionele politici.

Hetzelfde probleem vind ik terug, onder een dun laagje vernis, in het huidige Regeerakkoord. Ik wens in te gaan op drie concrete punten : het begrotingsbeleid, het personeelsbeleid en, wat mij zeer nauw aan het hart ligt, de decentralisatie van de administratie.

Over het begrotingsbeleid hoef ik het minst negatief te zijn. Ik geef toe — en dit is een compliment voor de vorige Executieve — dat de begrotingsdocumenten van de Vlaamse Executieve beter en duidelijker zijn dan deze van de nationale diensten. Dit betekent echter niet dat het beleid zelf zoveel beter zou zijn. Het steunt immers op een naïef geloof in de markt die alle problemen zou oplossen. op het privé-initiatief als middel tot oplossing van de problemen en het doet een beroep op een totaal onaangepaste techniek van budgetbeheersing, met name zero base budgeting.

De markt en het privé-initiatief zijn voor ons twee volkomen verschillende zaken, in tegenstelling tot wat vaak aangenomen wordt.

De ecologische beweging is zeer sterk voorstander van decentralisatie, van kleinschaligheid waar mogelijk en van het beheer door de mensen zelf van de zaken die hun aanbelangen. Dit is de tegenpool van collectivisering, waartegen de liberale strekking in de Regering terecht reageert. Collectivisering betekent immers dat een „welzijnsmachine” wordt opgebouwd waar de mensen al wat ze nodig hebben krijgen via „instanties” maar zelf geen greep hebben op de zaken die voor hen belangrijk zijn. Dit is zeker niet het soort maatschappij dat de Groenen nastreven. De „zichtbare hand” is zeker niet de ideale oplossing van onze problemen.

Dit betekent niet dat wij kunnen terugrijpen naar de „onzichtbare hand” waarvan ruim 100 jaar geleden al bewezen werd dat ze slecht werkt omdat ze veel meer problemen oproept dan oplost : ze creëert en versterkt de ongelijkheid. Ik herinner aan de uitspraak van een groot man, zeker niet onbekend bij de collega's van de CVP : „De markt is een van de instanties die geeft aan wie heeft en die aan wie niet heeft het weinige ontnemt wat hij bezit”. Dit is een moreel standpunt en de Groenen verdedigen de stelling dat morele waarden even belangrijk zo niet belangrijker zijn dan economische.

Ook uit economisch oogpunt is de markt als manager van de openbare diensten een twijfelachtig instru-

ment, omdat hij niet met alle kost rekening houdt. Dat is het duidelijk voor de produktie van goederen. Economisten hebben daar een ten voor : „externalities”. Dat zijn kosten waarvoor de natuur, de gemeenschap of de toekomstige generaties moeten opdraaien. Zo is fre een zeer goedkoop produkt, maar kening gehouden met de kosten binnen 10, 20 of 100 jaar onafweerbaar zullen zijn ingevolge de schaal aan de ozonlaag, is dit produkt waarschijnlijk duurder dan platina.

Voor de openbare diensten is de situatie net zo dramatisch. Ook de zijn externalities waarmee geen rekening gehouden wordt. Wil men een dienst, die over een bepaalde sector moet beschikken en in een piekperiode over bijkomend personeel, pri-tiseren dan heeft dit tot gevolg dat de kosten voor de piekperiode worden doorgeschoven naar de werkloosheidsverzekering.

Het tweede punt dat soms vergeet wordt, is dat de ondernemers van openbare diensten verrichten, zu niet gratis doen. Ook de winst die moeten maken — een belangrijk economisch principe — wordt betaald door de gemeenschap. In de geschiedenis is er een voorbeeld van openbare diensten die door ondernemers worden verricht : ten tijde van de Romeinen werden de belastingen door privé-ondernemers geheven efficiënt stelsel want de Romeinse staat had helemaal geen tekort aan geld. Maar de bijkomende kosten voor de belastingbetaler waren natuurlijk ontzettend hoog en van het standpunt van management, veel hoger dan zulks het geval zou geweest zijn had de administratie de belastingen geheven.

Privatisering van de overheidsdiensten als techniek doet dus op het minst evenveel vragen rijzen als oplossingen bieden.

Thans wens ik een paar woorden zeggen over de gebruikte begrotingstechniek van de „zero-base budgeting”. Dat is het typische voorbeeld van een slogan die geplakt wordt op een situatie die er helemaal niet geschikt is. Zero base budgeting betekent dat men voor elke uitgave

De Vlieghe

nul begint. Voor iedereen die iets of wat van administratie afweet, is het evenwel ook geweten dat 75 procent van de uitgaven in elk geval al vast liggen. Er is het personeelskader, de j u r. er zijn de werkingskosten kortom een hele reeks uitgaven die vooraf al vast liggen. Zero base budgeting is dus een instrument dat slechts zeer marginaal kan worden geruikt, bij voorbeeld voor het toekennen van subsidies of dergelijke. Ik vrees evenwel dat in dit geval — en uit wat vorige sprekers voor mij reeds hebben gezegd blijkt dit duidelijk — als die techniek zal gebruikt worden, het veeleer zal zijn als instrument om besparingen te doen dan als beheersinstrument. Het enige waarover de Regering eventueel beschikt, is het efficiënt inzetten van beschikbare vastliggende middelen. Op dit punt bevat de Regeringsverklaring alweer een aantal mooie voornemens, maar ik vrees dat de realiteit weer eens sterker zal zijn dan de voornemens. Ik beperk mij hier tot het personeelsbeleid waarover een paar mooie principes zijn gesteld.

Mijn ervaring is dat de politisering van het openbaar ambt zo erg is dat, als de Regering daar niets aan doet, er helemaal geen oplossing zal gevonden worden. Ik heb vijftien jaar als ambtenaar gewerkt. Tot voor een maand was ik ambtenaar op het Ministerie van Economische Zaken. Ik behoor uiteraard tot de verkeerde partij. Gedurende mijn hele carrière heb ik er verscheidene hallucinante zaken gezien. Na vijftien jaar had ik daar de functie van directeur moeten kunnen bekomen. Ik was verantwoordelijk voor het opstarten van een economische databank. Ik was evenwel nog altijd bestuurssecretaris. Gedurende die vijftien jaar zijn heel wat mensen voor mij benoemd of bevorderd geweest. Onder die vijftien mensen waren er vijf bekwamen en tien nullen. Die tien nullen waren „geparachuteerd” van andere diensten en kwamen in de studiedienst terecht in afwachting dat voor hen ergens een job vrijkwam waar zij misschien wel konden renderen. Heren van de meerderheid, dat is de realiteit van de administratie. In dit ver-

band wens ik mij ook tot de SP want mijn ervaring met de socialistische partij is minstens even erg als mijn ervaring met de huidige meerderheid. Immers het kabinet van Minister Claes moest niet onderdoen voor de andere kabinetten. Tevens heb ik gezien hoe in de kabinetten zaken werden gedaan waardoor de administratie volkomen in de war werd gehaald. Zo werden er spionnen op ons dak gestuurd waardoor de werking van de dienst werd belemmerd. Dames en heren, dat is de realiteit van de administratie.

Minister G. Geens : Daarstraks zei u dat u zovele jaren ambtenaar bent geweest en dat u tot de verkeerde partij behoorde. Welnu, als ambtenaar werkt u in dienst van het land.

De heer W. De Vlieghe : Mijnheer de Minister, ik heb inderdaad gewerkt in dienst van het land, maar ik heb tevens bemerkt dat ik, behoudens een paar uitzonderingen, een van de weinigen was die de zaken zo zag.

Minister G. Geens : Dan moet u zich anders uitdrukken.

De heer W. De Vlieghe : Ik moet mij helemaal niet anders uitdrukken. Ik heb hier de realiteit geschetst in plaats van het mooie beeld dat er van gegeven wordt. Als u dan toch de macht hebt om die realiteit te veranderen, vraag ik u ervoor te zorgen dat er een administratie komt die in dienst van het land staat en niet de vertaling is van de participatie. Als u dat doet, wil ik u met heel veel plezier steunen. Ik vrees evenwel dat dat het moeilijkste is dat in België kan worden gevraagd. Wij hebben waarschijnlijk de meest verpolitiekte administratie van de hele wereld. Ik wil niet overdrijven, in de Sovjetunie is het nog erger.

Minister G. Geens : U zou best niet overdrijven. En als u ons wil feliciteren, dan kunt u dat meteen doen, want wat u zegt is niet juist.

De heer W. De Vlieghe : Voor degenen die mijn betoog blijkbaar wel volgen wil ik daaraan toevoegen dat dergelijke situatie uiteraard nogal wat invloed heeft op de motivatie van

de ambtenaren. Als je als ambtenaar om het jaar, om het half jaar dergelijke slagen in het gezicht krijgt, vraagt het echt moed om toch nog verder te blijven werken. 0111 nog initiatieven te nemen.

Als derde punt wil ik nog een paar woorden zeggen over twee zaken die mij nauw aan het hart liggen en die ook vermeld staan in het Regeerakkoord, namelijk de decentralisatie en de openbaarheid van bestuur. Ik moet tot mijn spijt vaststellen dat wij daar iets anders onder verstaan dan de Executieve.

Er wordt ons een grotere openbaarheid van bestuur beloofd. Daarbij stel ik mij de vraag hoe groot. Groter dan wat? Ik vermoed in elk geval groter dan in het Kremlin. Maar ik ben er niet zeker van dat ze groter zal zijn dan de principiële beslotenheid van bestuur die wij overgeërfd hebben van de Pruisische theorieën van Weber en uit de periode van Napoleon. De discretieplicht van de ambtenaar die in het statuut staat is helemaal geen middel om de openbaarheid van bestuur te organiseren. Het is juist een middel om dit tegen te gaan. Ik stel vast dat die openbaarheid van bestuur voor de Vlaamse Executieve beperkt blijft tot meer informatie, dat het initiatief bijgevolg aan de kant van de Executieve blijft liggen. Het komt neer op een zeer paternalistische houding: de Executieve zal zelf beslissen wat de mensen moeten weten. De ambtenaren zullen moeten zwijgen en Juisteren naar papa”. Niets wijst erop dat de burger meer rechten zal krijgen om de informatie op te vragen die hij nodig heeft. Zelfs de verkozen leden van de verschillende raden die de bevolking vertegenwoordigen zullen over deze mogelijkheden niet beschikken. Ik noem het misbruik van woorden in zo een omstandigheden over openbaarheid van bestuur te spreken.

— **De heer M. Olivier, Eerste Ondervoorzitter, treedt als Voorzitter op.**

De voorgestelde decentralisatie is precies het tegenovergestelde van decentralisatie. In onze ogen betekent decentralisatie het doorschuiven van

De Vlieghere

beslissingsbevoegdheden en middelen naar de lokale en supralokale besturen. Wat in het Regeerakkoord wordt voorgesteld komt echter neer op deconcentratie. Dit betekent dat de centrale diensten hun mannetjes dichter bij de mensen zetten maar dat alles beheerst blijft van buiten uit. In de bestuurswetenschappen noemt men zoiets een prefectoraal systeem. Zulk systeem werd ten tijde van Napoleon uitgewerkt en is in feite het meest efficiënte systeem van centralisatie dat men zich kan bedenken, want alle macht blijft bij het centrum en het centrum is verdomd goed geïnformeerd over alles wat er ter plaatse gebeurt en kan alle beslissingen blijven nemen. Zulk systeem is dus de tegenpool zelf van decentralisatie. De Regeringsverklaring van de Executieve vermeldt dat deze decentralisatie zal verwezenlijkt worden via een Vlaams huis in iedere Provincie. Er zal dus worden gedecentraliseerd door de diensten te centraliseren. In iedere Provincie zal een soort préfecture flamande worden opgericht, maar dit zal de diensten niet dichter bij de mensen brengen, wel integendeel. Het zal de drempelvrees voor de marginale groepen nog verhogen. Een jeugdbeschermingscomité gevestigd in een gang van een Vlaamse „préfecture” in Brussel of in Antwerpen zal daar minder toegankelijk zijn dan in een centraal Vlaams huis.

Dames en heren, ik wil het hierbij laten. Toch wil ik nogmaals dezelfde grote man uit de geschiedenis van 2.000 jaar geleden citeren. Ik heb inderdaad de indruk dat, wat er met de Vlaamse Executieve nu aan het gebeuren is, terug een geval is van nieuwe wijn die in oude „zakken” wordt gedaan, als ik zo een lelijk woord mag gebruiken. Dit geldt in elk geval voor wat het personeelsbeleid betreft, waar ik alleen maar vaststel dat het helemaal niet in de bedoeling ligt te depolitiseren. Wat de decentralisatie en de openbaarheid van bestuur betreft, is dit ook een duidelijke zaak.

Ik hoop dat mijn analyse te scherp is geweest en dat de realiteit minder erg zal zijn dan ik ze heb voorgesteld.

maar ik vrees dat ik geen gelijk zal krijgen.

De Voorzitter : De heer Ansoms heeft het woord.

De heer J. Ansoms (op de tribune) : **Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Eerste Minister, heren Ministers, collega's, bij het doornemen van het Regeerakkoord zijn ons inzake het leefmilieubeleid een aantal zeer positieve punten opgevallen.** Principes zoals „de vervuiler betaalt” en dergelijke kunnen wij volwaardig onderschrijven. De oprichting van een Vlaams Instituut voor milieuonderzoek juichen wij toe. Kortom, wij zouden de vijf minuten die ons in dit debat zijn toegemeten kunnen vullen met de opsomming van positieve punten. Ik meen dat het echter interessanter is deze enkele minuten te gebruiken om te wijzen op enkele leemten, niet om kritiek te leveren maar wèl met de bedoeling enkele aanvullende voorstellen te formuleren.

In eerste instantie willen wij hier de stem laten horen van de lokale besturen.

Hoewel de milieuproblematiek de gemeentegrenzen en dikwijls ook de landsgrenzen overschrijdt, worden de negatieve gevolgen van milieuverontreiniging altijd plaatselijk, in een bepaalde straat, wijk of streek ervaren.

De getroffen burger zal zich dan ook in eerste instantie tot zijn plaatselijke politieke verantwoordelijken wenden. Trouwens, de burger moet zich niet afvragen of de Gemeente, Provincie, OVAM, VWZ of Vlaams Gewest bevoegd is over wat dan ook. Zijn onze gemeentebesturen wel voldoende uitgerust om deze belangrijke taak van „eerste-lijnsmilieuzorg” op zich te nemen? Wij menen spijtig genoeg van niet. En het voorliggend Regeerakkoord zal er weinig aan veranderen; dat betreuren wij. Wij lezen enkel dat, in coördinatie met de OVAM en de VWZ, vaststellingstaken zullen worden toevertrouwd aan gemeentelijke leefmilieu-ambtenaren, mits een gepaste opleiding. Dit noemen wij een zeer positief punt, maar het is slechts één element.

Ook in de preventie, de milieu-edu-

catie kunnen en moeten gemeentebesturen een onvervangbare rol spelen. Maar zelfs die ene controleopdracht die hen in het Regeerakkoord wordt toegeschoven, kunnen zij op dit ogenblik niet volwaardig uitoefenen.

De huidige veelheid van wetten, decreten en reglementen laten niet toe een volledig vergunningsbestand op te bouwen laat staan ze te doen na leven. Evenmin worden de gemeentebesturen door OVAM en dergelijke „au sérieux” genomen. Of is het normaal dat er controles allerhande worden uitgevoerd op het grondgebied van een gemeente, zonder dat het gemeentebestuur over eventuele resultaten wordt geïnformeerd?

Wij zijn ervan overtuigd dat de lokale besturen de eerste-lijns-milieuzorg op zich moeten nemen. Spijtig genoeg schijnt de Vlaamse Executieve vooralsnog niet overtuigd te zijn van deze functie. Wij zullen dan ook eerstdaags ons voorstel van decreet houdende maatregelen tot bevordering van de eerste-lijnsmilieuzorg door gemeenten opnieuw indienen.

Een tweede gemiste kans in het Regeerakkoord is dat de Vlaamse Regering niets voorziet om het aanwerven van deskundige gemeentelijke milieu-ambtenaren te stimuleren. Wat normaal is voor bibliothecarissen, sport- en cultuurfunctionarissen allerhande, schijnt dus niet te kunnen voor de milieusector.

Ook op dit punt zullen wij ons voorstel van decreet hernemen. Als wij deze elementen samen beschouwen, vragen wij ons toch af welke de visie van de Vlaamse Regering is op de inbreng van de lokale besturen in het leefmilieubeleid en op de verhouding ter zake tussen de Vlaamse Gemeenschap enerzijds en de Vlaamse Steden en Gemeenten anderzijds. Wij zouden ze graag kennen.

Een tweede element dat ik hier wil belichten, is de verhouding tussen economie en tewerkstelling enerzijds en ecologie anderzijds. Het Regeerakkoord vermeldt „dat het toegepast onderzoek, de informatie-uitwisseling en de investeringen in niet-vervuilende produktiemethoden en in

Ansoms

milieu-technologic gestimuleerd zullen worden”.

Wij vinden dit een zeer positieve zaak. Want meer en meer wordt duidelijk dat economie en ecologie geen principiële tegenstanders zijn. Op macro-vlak worden zij steeds meer bondgenoten. Want het milieubesef zorgt steeds meer voor economische prikkels, en in de toekomst zal dat **nog** toenemen. Het is misschien niet overdreven te stellen dat onze economie langzaam maar zeker, en voor velen te langzaam, een fundamentele heroriëntatie ondergaat naar een grotere milieuvriendelijkheid, niet zo zeer door beperkingen door milieuwetgeving, maar veeleer door de produktie van milieuvriendelijke goederen. Welnu, het is de taak van de overheid deze langzame maar toch zeer positieve trend te stimuleren. Wij zijn dan ook gelukkig in het Regeerakkoord hiervan de eerste sporen te kunnen ontwaren. In alle geval moeten wij verder deze richting uit. Deze richting werd trouwens reeds in 1986 aangeduid door de Europese Commissie, die stelt dat de concurrentiepositie van de Europese industrie op de wereldmarkt in de jaren negentig gedeeltelijk zal afhangen van de mate waarin zij goederen kan produceren, die ten minste zo milieuvriendelijk zijn als die van de belangrijkste concurrenten, de Verenigde Staten en Japan.

Wij blijven helaas ook hier zitten met de vraag welke deze stimulansen gaan zijn, en hoe die gefinancierd zullen worden. De passus hierover vinden wij terug in het hoofdstuk „milieubeleid” Voor ons niet gelaten, maar hij had met meer recht opgenomen kunnen worden in het economisch hoofdstuk. Want nu blijft het gevoel overheersen dat economisch beleid en milieubeleid onderscheiden, zo niet gescheiden compartimenten zijn, waarbij de milieusector alleen maar wordt ervaren als een lastige politie voor het bedrijfsleven.

Wij dringen er bij de Vlaamse Executieve op aan om in alle geval de grootst mogelijke en daadwerkelijke openheid aan de dag te leggen voor de nieuwe benadering van wat nu nog

altijd het **spanningsveld** tussen milieu en economie heet. En er zijn ook mogelijkheden om de harmonie tussen beide sectoren te stimuleren. Ik verwijs hierbij naar een aantal zaken uit het hoofdstuk economie in het Regeerakkoord :

- het Fonds voor Industrieel Onderzoek ;
- de aangekondigde nieuwe onderzoeksinfrastructuur en geïntegreerde acties in bepaalde technologiesectoren ;
- de stimuli inzake de technologie-overdracht ;
- het wetenschappelijk onderzoek in de bedrijven ;
- de arbeidsplaatspremies ;
- lastenvermindering voor bedrijven met hoge toegevoegde waarde en/of grote arbeidsintensiviteit.

Kortom, dit zijn stuk voor stuk aanlegenheden in het economisch beleid, die uitermate van toepassing kunnen zijn op milieuvriendelijke productiewijzen en goederen. Is het dan echt onmogelijk om in dit verband aan milieuvriendelijke producten en productiewijzen een voorkeurbehandeling te geven ?

Het moet een uitdaging zijn voor Vlaanderen om zijn eigen toekomst ook uit te bouwen inzake de positieve wederzijdse stimulansen tussen milieuzorg enerzijds en economie en tewerkstelling anderzijds. Wij willen dan ook aandringen op een zeer nauwe samenwerking ter zake tussen de Gemeenschapsminister van Economie en de Gemeenschapsminister van Milieu.

Tot zover enkele korte bedenkingen bij het leefmilieubeleid beschreven in het Regeerakkoord. Wij zullen dit loyaal ondersteunen, maar tegelijkertijd trachten op een opbouwende wijze de inhoud ervan bij te sturen in de richting die wij graag zouden zien.

De Voorzitter : De heer Capoen heeft het woord.

De heer M. Capoen (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Voorzitter van de Executieve, heren Ministers, geachte collega's, de problematiek inzake Ruimtelijke Ordening, Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting is dermate samenhan-

gend dat, wil men de **vooropgestelde** doelstellingen **halen**, een gecoördineerd beleid in deze sectoren een **absolute** noodzaak is.

— De heer Pede, Voorzitter treedt opnieuw als Voorzitter op.

Wanneer de resultaten van het tot op heden gevoerde beleid eerder bedroevend zijn, dan is dit in de eerste plaats te wijten aan het optreden en denken in milieucompartimenten. De versnippering van de bevoegdheden binnen de Vlaamse Executieve en de onduidelijke afbakening van de werkerreinen tussen de Gewesten en de centrale Regering zijn niet van aard om een samenhangend beleid te bevorderen.

Door het ongecoördineerd optreden van verschillende instanties is het milieurecht hopeloos complex geworden en is de samenhang van de wetgeving binnen één milieusector vaak problematisch. Denken we maar aan de moeilijkheden in verband met de onderlinge coördinatie van de verschillende wetgevingen inzake afval en de vaak moeilijke inpassing van Europese richtlijnen in het nationaal en het regionaal recht.

De juridische problemen worden nog groter wanneer men overgaat tot de toepassing in eenzelfde situatie van milieuwetgeving uit verschillende beleidssectoren zoals bij voorbeeld de wetgeving inzake afval en de bescherming van het grondwater of de inpassing van de wetten op het natuurbehoud en de landschapszorg in het geheel van de Ruimtelijke Ordening. Onlangs nog verschenen in het Staatsblad twee wetgevingen over de oppervlaktewaters. één van de Gewestelijke en één van de Nationale Regering. Er is dus nood aan coördinatie en integratie van het milieurecht.

De herschikking van de bevoegdheden binnen de huidige Executieve komt wel gedeeltelijk tegemoet aan voornoemde kritiek maar toch staan we nog ver af van een geïntegreerd beleid. Van de komende grondwetsherziening moet gebruik worden gemaakt om aan deze tekortkomingen te verhelpen.

Mevrouw T. Merckx-Van Goey (CVP) ontwikkelde de these dat de uitbouw van een geïntegreerd plattelandsbeleid moet worden gediversifieerd naargelang het overwegend agrarische of verstedelijkte agrarische gebieden betreft

Naast juridische belemmeringen is er nog het gebrek aan voldoende financiële middelen waardoor heel wat beslissingen nooit of slechts gedeeltelijk tot uitvoering komen en de nodige controles niet kunnen gebeuren.

Niettegenstaande de vele inspanningen die er ongetwijfeld reeds gedaan zijn, gaat de verloederings- en de aftakeling van onze leefomgeving steeds verder.

De conflicten die onvermijdelijk rijzen tussen economie en ecologie worden nog al te vaak beslecht in het nadeel van het leefmilieu. De milieuscanning die vorig jaar werd uitgevoerd bij enkele bedrijven in de haven van Antwerpen en in de Gentse kanaalzone heeft nogmaals aangetoond dat vele bedrijven de milieuwetten gewoon aan hun laars lappen en nog niet doordrongen zijn van het besef dat een ondoordachte omgang met ons natuurlijk milieu kan leiden tot een achteruitgang van het algemeen welzijn.

In afwachting van een meer milieube-

wuste economische bedrijvigheid zijn wij inderdaad dringend toe aan een doelmatiger organisatie van het toezicht, de inspectie en de controle op de naleving van de milieuwetgeving. Maar daarbij mag het niet blijven. Wij moeten naar een geïntegreerde aanpak, naar een multi-mediabenedering waarbij de economische bedrijvigheid, de sociale en maatschappelijke gedragingen, het leefmilieu, de ruimtelijke ordening, het natuurbehoud en de landinrichting niet langer meer los van elkaar worden benaderd maar integendeel worden beschouwd als een samenhangend geheel waarbinnen onderlinge wisselwerkingen plaatsgrijpen.

In het voorliggende Regeerakkoord vinden wij van een dergelijke geïntegreerde en multi-media-benedering weinig of geen sporen. Nochtans is deze aanpak de enig mogelijke manier om te komen tot een doeltreffende bestrijding en voorkoming van milieuhinder. Problemen zoals zure regen, mestoverschotten, verkeersopstoppingen, verstedelijking, afval,

waterverontreiniging, lawaaihinder en andere zijn geen los van elkaar staande of geïsoleerde fenomenen en moeten dan ook als zodanig worden aangepakt en bestreden. De maatregelen en de helidsvisie die in dit Regeerakkoord worden voorgesteld om de bescherming en de verbetering van ons natuurlijk milieu te bewerkstelligen, getuigen van een verouderde en statische benadering van deze problematiek. Dit valt des te meer te betreuren omdat we daardoor dreigen de aansluiting te missen met de nieuwe en de aangewezen aanpak die gericht is op een geïntegreerd, doelgericht en efficiënt milieumanagement. Wij betreuren dit omdat men, spijts alle inspanningen, nooit tot het verhoopte resultaat zal komen omdat men te verspreid optreedt en een globale samenhang van de problemen niet wil of kan zien. Aldus zal men het einddoel missen, met name komen tot een economisch en milieubeleid dat meer welzijn kan teweegbrengen, wat nu niet mogelijk is omdat men te versnipperd, te verspreid en te selectief optreedt. **(Applaus)**

De Voorzitter : Mevrouw Merckx-Van Goey heeft het woord.

Mevrouw T. Merckx-Van Goey (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, leden van de Vlaamse Executieve, collega's, tijdens mijn kort betoog wil ik uw aandacht vestigen op twee punten, namelijk de problematiek van de ruimtelijke ordening enerzijds en de noodzaak van het voeren van een eigen beleid voor het platteland anderzijds.

Het verheugt mij dat de Vlaamse Executieve sinds januari 1982 zo standvastig is in haar voornemens om inzake ruimtelijke ordening over te gaan tot het opmaken van een beleidsplan, verwerkt in een beleidsnota. Wij hebben dus alleszins reeds vooruitgang geboekt : het gaat niet alleen om een beleidsplan, maar moet ook verwerkt zijn in een beleidsnota. In 1985 stond in de tekst van uw verklaring dat de Vlaamse Regering dit beleidsplan zou opmaken. Het is mij niet helemaal duidelijk wie dit werk nu in feite zal uitvoeren. Is het wel het werk van de Regering ? Voor zover mij bekend is een

beleidsplan een middellang termijnplan dat is opgevat als een integraal ruimtelijk kader waarin de structurele samenhang van het beleid wordt gepresenteerd. Het is zeer lovenswaardig want al de ruimtebehoevende sectoren zoals huisvesting, verkeer, vervoer, landbouw, natuur- en landschap, industrie... worden daarin met elkaar in relatie gebracht en afgewogen tegenover de ruimtelijke realiteiten en mogelijkheden in Vlaanderen. Elke sector dient argumenten aan te voeren om zijn ruimtelijke aanspraken te ondersteunen en ze te vertalen in concrete doelstellingen en planvoorstellen, ook weer rekening houdend met de realiteiten in Vlaanderen. Ik stel dus vast dat in de opsomming van sectoren die aanspraak maken op ruimte er een aantal zijn die eigenlijk tot de nationale bevoegdheid behoren. Op welke wijze zal de Vlaamse Regering in overleg treden met die sectoren waar de nationale overheid toch nog altijd het beleid bepaalt? Uiteindelijk zal in het ruimtelijk beleidsplan de ruimtelijke weerslag van het nationaal beleid moeten worden opgenomen. Ik vind hiervan in het Regeerakkoord niet veel terug. Ik meen dat wij het er nochtans over eens zijn dat het nationaal beleid inzake vervoer, landbouw en verkeer een grote repercussie heeft op het ruimtelijk beleid in Vlaanderen. Zo zullen de verkeersmobiliteit en de socio-structurele maatregelen die zich in de landbouw opdringen hoe dan ook een weerslag hebben in deze beleidsplannen. Vanuit deze invalshoek had ik graag gezien dat in het Regeerakkoord iets duidelijker werd bepaald op welke wijze de Vlaamse Regering overleg zal plegen met de beleidsverantwoordelijken over de diverse nationale materies en dat er ook een ruime gedachtenwisseling zou plaatsvinden in de Vlaamse Raad.

Ik neem deze gelegenheid te baat om aan de Vlaamse Regering te vragen wat er sedert 1982 hieromtrent met enig resultaat werd gepresteerd ter voorbereiding van dit beleidsplan. Werden reeds sectoren geraadpleegd? Zijn hierover verslagen beschikbaar? Graag kreeg ik daarover

enige uitleg. Ik vraag mij af of de weg die in het Regeerakkoord wordt voorgesteld, namelijk die van het opstellen van beleidsplannen en beleidsnota's ter zake en wijziging van de wetgeving, wel de goede is. **Is het niet aangewezen om** vooraleer plannen en nota's op te stellen **en de wetgeving van 1962 te wijzigen**, over te gaan tot een brede gedachtenwisseling in de Vlaamse Raad en daarbuiten? Het is voor mij en voor velen in het Vlaamse land duidelijk dat er nu geen klimaat is en geen consensus bestaat hieromtrent, die zou kunnen resulteren in een ernstig beleidsplan en een ernstig nieuw decreet inzake ruimtelijke ordening. Ik zou willen voorstellen om zoals bij de voorbereiding van de wetgeving van 1962, men een raad van bevoegde personen zou samenstellen die uitvoerig van gedachten kan wisselen over het ruimtelijk beleid en de perspectieven inzake ruimtelijke ordening. Het ruimtelijk beleid is echt te belangrijk om het te laten vastleggen zonder dat er daarover een brede consensus bestaat bij alle lagen van de bevolking en zonder dat de noodzaak van garanties voor de zachte sectoren wordt erkend. Bovendien komt het mij voor, wanneer ik de tekst van het Regeerakkoord inzake ruimtelijke ordening lees, dat de verworvenheden uit het verleden die nuttig bleken te zijn, op de helling komen te staan. De tendens tot decentralisering, deformalisering en depenalisering doet bij sommigen reeds heel wat verwachtingen rijzen.

Sta mij toe te verwijzen naar een bepaalde paragraaf inzake de planschadedossiers. Ik lees: „Wat de planschadedossiers betreft, moet binnen een redelijke termijn worden overgegaan tot de uitvoering van de vonnissen en arresten die in kracht van gewijsde zijn getreden”. Ik stel voor een nieuwe alinea ervoor of erna in te voegen, luidend even pertinent: „Wat de dossiers inzake de bouwmissdrijven betreft, moet binnen een redelijke termijn overgegaan worden tot de uitvoering van vonnissen en arresten die in kracht van gewijsde zijn getreden.” Welk juridisch verschil is er tussen een planschadedossier en een bouwmissdossier? Ook hierover kreeg ik indien mogelijk graag

enige toelichting. **Waarom moet het ene** binnen redelijke termijn worden uitgevoerd **en het andere** niet?

Tot slot wil ik graag de leden van onze Raad erop attent maken dat wij 1988 hebben uitgeroepen tot het Jaar van het Platteland. Nu vind ik in het huidige Regeerakkoord weinig over een plattelandsbeleid. Ik hoop dat zowel de Minister, bevoegd voor Ruimtelijke Ordening, als de Minister, bevoegd voor Landinrichting, eindelijk de kans zullen krijgen om werk te maken van een geïntegreerd plattelandsbeleid. Hoewel het sedert 1980 mogelijk is een eigen plattelandsbeleid te voeren, moeten wij toegeven dat het in Vlaanderen niet is gebeurd. Het Vlaamse beleid inzake het platteland wordt gekenmerkt door het feit dat iedere sector vasthoudt aan zijn eigen planning. Dit is zo inzake verkeer, recreatie, woningbouw, monumenten en landschappen, natuurbehoud, . . . Dergelijke sectorplanning is niet of onvoldoende onderling op elkaar afgestemd. Het is misschien wat kras uitgedrukt, maar het blijkt een sectaire sectorplanning te zijn. Aangezien beslissingen en uitvoeringen in één sector steeds een uitstraling naar andere sectoren hebben, brengen zij quasi onherroepelijk de leefbaarheid van het platteland in moeilijkheden. Dus niet alleen de kwaliteit van het platteland, en zeker de levenskwaliteit op het platteland, wordt verminderd, maar bovendien zal een dergelijke sectoriële aanpak een zeer dure aanpak blijken te zijn. Wij moeten dus tot een gediversifieerd plattelandsbeleid komen. Ik geef u hierbij enkele aanduidingen in welke richting dit beleid zou kunnen gaan. In de overwegend agrarische gebieden zou, mijns inziens, dit globaal geïntegreerd beleid vanuit de agrarische sector bepaald dienen te worden. In de verstedelijkte agrarische gebieden staat prioritair dat de bestemmingsplannen van de ruimtelijke ordening geëerbiedigd worden en blijven en dat een aandeel van de landbouwbestemming juist en naar waarde wordt ingeschat.

Er rest mij te weinig spreektijd om op dit ogenblik ter zake concrete maatregelen voor te stellen. Ik reken

Merckx-Van Goey

erop dat wij in dit Jaar van het Plateland voldoende gelegenheid zullen krijgen om deze problematiek nader toe te lichten.

Mijnheer de Voorzitter, leden van de Executieve, ik hoop dat deze vragen en suggesties niet zullen worden vergeten bij het omzetten van uw **Regeringsprogramma** in de praktijk. (**Applaus bij de meerderheid**)

De Voorzitter : De heer Hancké heeft het woord.

De heer L. Hancké (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, heren Ministers van de Executieve, bij wijze van inleiding wens ik een aantal beschouwingen naar voren te brengen omtrent de wijze waarop deze Executieve werd samengesteld. De Vlaamse Executieve werd voor de eerste maal — in haar korte geschiedenis — gevormd voor de vorming van de nationale Regering, wat overigens een zware hypotheek legt op de vorming van de nationale Regering. Onze fractieleider en de heer De Batselier, hebben daaromtrent gisteren reeds één en ander gezegd. Ik meen dat het goed is voor ogen te houden dat wij af te rekenen hebben met de vorming van twee legenden die nu de wereld worden ingestuurd om de vorming van deze Executieve te rechtvaardigen.

De eerste legende is dat Vlaanderen anders zou gestemd hebben dan Wallonië en dat het gevoerde regeringsbeleid in Vlaanderen niet zou afgekeurd zijn. Dat is onjuist. De analyse van de cijfers toont aan dat de regeringsmeerderheid in Vlaanderen méér heeft verloren dan in Wallonië, dat in Wallonië één van de regeringspartijen stemmen heeft gewonnen en een zetel heeft verloren, namelijk de PSC, en dat de PRL aanzienlijk minder heeft verloren dan wat, bijvoorbeeld, de CVP in Vlaanderen heeft verloren, waarvan het verlies geenszins wordt gecompenseerd door de winst van de PVV, minder dan de helft van het verlies, geleden in 1985. Bovendien staat vast, mijnheer Geens, dat deze regeringsmeerderheid in zes jaar tijd van 53,1 tot minder dan 50 procent is gedaald en — al is het zeer nipt — binnen de open-

bare opinie niet meer over een meerderheid beschikt. Vlaanderen heeft dus niet anders gestemd dan Wallonië. In feite heeft Vlaanderen radicaal **tegen het regeringsbeleid** gestemd, want in Wallonië is de winst van de PS nog grotendeels van andere oppositiepartijen gekomen. Van de vijf zetels **komen er slechts twee** van de meerderheid. In Vlaanderen heeft de meerderheid uitsluitend verloren aan de oppositie.

Een tweede legende, die wij in de pers moeten lezen en die ook wordt gecolporteerd door beleidsmensen, is dat de SP een ultimatum zou hebben gesteld waardoor de regeringsvorming wordt gehypothekeerd en het land in een impasse verkeert. Mag ik erop wijzen dat het ultimatum in feite is uitgesproken voor de micro's in de Reyerslaan, de avond van de verkiezingen, op een ogenblik waarop niet alle politieke uitslagen gekend waren en de analyse van de politieke toestand niet was gemaakt? Sindsdien heeft men, voorbijgaand aan een bezinningsperiode die na verkiezingen volgt, volhard in een beleidslijn die wellicht op een onbesuisd ogenblik werd getrokken.

Mijnheer de Voorzitter van de Executieve, het is vooral tot u dat mijn uiteenzetting is gericht. Onze argumenten zijn, het is al gezegd, niet grondwettelijk, niet institutioneel, maar politiek en het zijn net dezelfde als u in 1985 hebt gebruikt. In 1985 heeft u gepleit voor homogeniteit in de samenstelling van de nationale Regering en van de Executieven. Dat is zelfs zo ver gegaan dat toen men aan Franstalige kant in een geconcentreerd beleid vanwege de meerderheid over de taalgrenzen, een lid van de Waalse Gewestraad en van de Franstalige Gemeenschapsraad, de heer Van Overstraeten, uitsloot louter met de bedoeling om de homogeniteit ook aan Waalse kant te realiseren, u dat zodanig hebt meegespeeld dat u vanuit de Vlaamse Executieve niet eens hebt geprotesteerd. Uw argument toen is politiek juist en blijft het ook vandaag. Zolang — de heer Schiltz heeft dat gisteren nog beklemtoond — u in dit mini-federalisme verkeert met een dubbel mandaat en een massa concurrerende bevoegdheden op het nationaal vlak en op het

vlak van de Gemeenschappen kunt u politiek niet werken indien u niet over een homogene samenstelling in de drie Executieven beschikt. Er is inderdaad ^{geen} pakket autonome bevoegdheden. Wat nationaal wordt beslist, moet som\ op regionaal of communautair vlak worden uitgevoerd. **Hoc wilt u dan dat men verantwoordelijkheid zou kunnen opnemen voor de conceptie van een beleid wanneer men niet kan instaan voor de uitvoering ervan?** Bovendien, hoe zou u willen dat een partij aangesproken wordt om één vierde van het draagvlak van 'een nationale Regering te leveren en in feite maar mag beschikken over een tiende van alle mandaten die met de uitvoering te maken hebben? U begrijpt dat dit een toestand is die geen enkele partij zou aanvaarden en ik neem aan dat de PVV in dit geval dezelfde redenering aanhoudt als wij.

Wat u in feite beoogt met het politieke spel dat nu wordt gespeeld, is een verkapte tripartite tot stand te brengen; als het niet anders kan, nationaal één coalitie met de socialisten, maar dan tegengewogen op het communautaire vlak door één andere met de liberalen. Dan is er gedeelde verantwoordelijkheid naar links en naar rechts: in de conceptie met de socialisten; in de uitvoering grotendeels met de liberalen. U bent dan ingedeeld langs links en langs rechts en zoals Frans Van Cauwelaert in zijn gedenkschriften heeft gezegd in zijn kritiek op de vooroorlogse Katholieke Partij: zij wentelt zich met wellust in het schemerdonker, in het halve licht, in de halve klaarheid. Ik denk dat hij niet zou schrikken wanneer hij deze toestand hier vandaag terug mocht beleven.

Ik vind — hiermee rond ik dan af, mijnheer de Voorzitter — dat deze toestand gevaarlijk is. Hij is ook paradoxaal. Immers, wij horen niet anders dan dat het land behoefte heeft aan een regering in de no nonsensstyle, met krachtige mannen die zich niet bekommeren om details, maar de hoofdzaken aanpakken en die geen tijd laten verloren gaan. Nu stellen wij echter vast dat rustig tijd kan worden gegeven. Nu gaan er weken en maanden voorbij zonder dat er kennelijk een regering nodig is.

Hancké

Er is een tweede punt **van** bekommernis. Het Nationale Parlement is grondwetgevend en u bent oud genoeg en lang genoeg **in** de politiek, mijnheer **de** Voorzitter van de Executieve, om **te** weten dat in de jaren zestig ook op het Bureau van uw partij noga! wat nota's toekwamen over de onmogelijkheid van een tweeledig federalisme, waarvan geen voorbeelden te vinden zijn in de wereld tenzij dat zij telkens uiteengespat waren in separatisme. De grote uitdaging die **wij met** de grondwetsherziening moeten beantwoorden, is te gaan van een mini- naar een volwaardig federalisme zonder dat het land uiteenspat. Wij zouden dat dan tegelijkertijd **rationeel**, weloverwogen en in een serene sfeer moeten kunnen doen.

Is u er wel **zeker** van dat door het **creëren** van deze toestand **niet een** aantal voldongen feiten zullen plaatshebben **ingevolge** incidenten en verscherping van tegenstellingen, niet enkel in deze Gemeenschap maar ook in de andere, waardoor **het gehele** politieke klimaat zal worden vertroebeld en wij misschien zelfs afsterven op iets wat wij niet zouden **wensen** ?

Mijnheer de Voorzitter van de Executieve, door op de avond van de verkiezingen die houding aan te nemen — zoals u dat heeft gedaan — en deze vandaag nog voort te zetten, heeft u een zware en verpletterende verantwoordelijkheid opgenomen, die ik in uw geval niet zou willen of durven dragen.

Het is evident — en om het met een boutade te zeggen — dat wij zonder u thans geen crisis zouden hebben, terwijl wij nu volop in de „Geens-crisis” zitten.

Heren Ministers, geachte collega's, ik wil **nog** enkele bedenkingen maken over het onderdeel welzijn en gezondheid.

Sta **mij toe** aansluitend bij mijn inleiding erop te wijzen dat de samenstelling van de Executieve merkwaardigerwijze niet is veranderd, ook al heeft de PVV drie zetels gewonnen **en** de CVP er zes verloren. in de ruitling geeft dat negen. Zulks zou toch aanleiding hebben moeten geven tot

een verschuiving **van** het aantal zetels. Overigens, in 1985 is dat met grote nauwkeurigheid gebeurd. De operatie kon deze maal niet in de andere richting worden teruggevoerd. Dit is een merkwaardig gegeven, want het wijst erop dat de PVV, in een aantal domeinen, toegevingen heeft moeten doen. Dat lijkt mij inzake welzijn en gezondheid evident. Immers zelfs wanneer men terecht heeft kunnen aanstippen dat een groot gedeelte van **het** liberale gedachtengoed in de Regeerverklaring is terug te vinden, dan haalt de CVP hier toch op een bijna volledige manier haar revanche. Welzijn en gezondheid is een privé-jachtdomein voor de CVP en zal dat kennelijk nog lange tijd blijven. Wanneer men de memoranda van de CVP en van de PVV naast mekaar legt, stelt men vast dat ongeveer 90 procent van de tekst uit de Regeerverklaring, onveranderd, zonder een komma of jota te wijzigen, uit de tekst van de CVP is overgenomen. Bovendien blijkt dat ook uit de toch we! bedenkelijke politieke ontwikkeling waardoor men nu welzijn en gezondheid in één enkele hand samenbrengt — en het zal een knappe kere! zijn die zulks ooit nog zal ontkoppelen — ondanks het feit dat de wet van 1980 illustratief een andere opdeling voorzag. Thans wordt dit Departement aan de CVP gegeven. Bovendien, mijnheer de Minister van Cultuur, wordt aan dat hele pakket van bevoegdheden ook nog samenlevingsopbouw toegevoegd. Dat laatste behoorde tijdens de voorbije jaren tot uw bevoegdheid.

Het belang van de sector „welzijn”, die budgettair al de grootste was van de ganse begroting, wordt thans door de toevoeging van gezondheid en samenlevingsopbouw een „superministerie” binnen de Vlaamse Gemeenschap. Ik vraag mij af hoe het mogelijk is dat zoiets klakkeloos kon worden overgedragen aan een verliezende coalitie-partner.

Bij het lezen van het Regeerakkoord valt het op dat de PVV op één thema een beetje heeft gescoord. Over dat thema was ook in de pers iets uitgelekt, met name de thuisgezondheidszorg. Ter zake heeft men getracht

een correctie te voorzien. maar ik stel toch vast dat de formulering zo onduidelijk is dat ik niet kan uitmaken of de PVV haar slag heeft thuisgehaald. In de tekst staat dat „ook dat de zelfstandige hulpverleners op gelijke voet worden geplaatst met de organisaties”. Maar deze hulpverleners kunnen cvengood dokters zijn en hoeven dus niet noodzakelijk zelfstandige verpleegkundigen te zijn. Daarom stel ik mij de vraag waarom precies die laatste term niet in de Regeerverklaring staat. Na die ietwat platonische toegeving volgt dan onmiddellijk, in de filosofie van Minister Lenssens, dat „samenwerkingsinitiatieven prioritair zullen worden uitgebouwd”. In hoever kan daarin plaats zijn voor zelfstandige verpleegkundigen, die zelfstandig zijn omdat ze niet in een samenwerkingsinitiatief opgenomen zijn. Wanneer wij nu **toch** over de thuisgezondheidszorg spreken wil ik even de volgende opmerking maken. Het spijt mij dat men voor die thuisgezondheidszorg de wijkcentra niet in aanmerking neemt voor een aangepaste forfaitaire subsidiëring. Minister Lenssens heeft dat voorste! verleden jaar afgewezen. Ik had gehoopt dat hij tot andere inzichten zou zijn gekomen. Indien, heren van de Executieve, voor zelfstandige verpleegkundigen binnen de thuisgezondheidszorg toegevingen worden gedaan, dan kan ik u verzekeren dat wij ervoor zullen vechten dat dit ook kan gebeuren voor de multidisciplinaire wijkcentra.

Wat het welzijnsbeleid ten gronde betreft wil ik graag erkennen dat mevrouw Steyaert een aantal vernieuwende aanzetten heeft gegeven en het een nieuwe oriëntatie heeft bezorgd. Op het moment dat zij afscheid heeft genomen van het Parlement is het goed dat hier te erkennen, ook vanwege de oppositie. Dat neemt echter niet weg dat onze kritieken op deze Regeringsverklaring groot en talrijk blijven. Ik zal ze gemakkelijksheidshalve resumeren in drie punten.

Vooreerst wil ik spreken over de financiering binnen de gezondheids- en welzijnszorg. Ik stel vast dat er een bijzonder grote diversiteit bestaat in de financieringsvormen en dat er geen enkele reden is om instel-

Hancké

lingen op verschillende manier te financieren. Hier heerst de grootste willekeur. Bovendien stel ik vast dat de instellingen binnen dat beleid aanzienlijk worden bevoordeeld op basis van een systeem van dagprijzen. Ik wil hier gewag maken van een gesprek dat ik onlangs met één van de directeurs van een instelling had maar die mij gevraagd heeft zijn naam niet te citeren. Hij vertrouwde mij toe dat dit systeem van dagprijzen hem heeft toegelaten een pot van 60 miljoen frank opzij te zetten. Het is evident dat, wanneer men blijft betalen op basis van het aantal opgenomen residenten men dan geen enkele aanleiding tot besparing in die sector invoert en dat men bovendien het gigantisme van de instellingen niet afremt. Wij hebben er al herhaalde malen de nadruk op gelegd dat wij voorstander zijn van een goede forfaitaire subsidiëring, een subsidiëring die zich niet richt op de residenten maar die zich richt op het personeel, op de werking en de investeringen. Wij hebben de indruk dat, wanneer u met een enveloppesysteem zou kunnen werken, op voorhand uit te keren, met correcties eventueel voor een aantal residenten, u beter uw begroting onder controle zult hebben. U zal op die manier ook niet moeten vrezen een aantal lijken in de budgettaire kas te vinden.

Wat de financiering betreft zou het toch wel goed zijn dat, op een ogenblik dat men de ambulante sector wil promoveren, men daar voor aangepaste financiering zorgt. Het gaat daar over ontzettend veel lagere bedragen dan in de residentiële sector. De 8 miljard frank die men aan het Fonds 81 heeft gegeven worden tegengewogen door enkele tientallen miljoenen in de ambulante sector. Maar, die ambulante sector krijgt dan niets voor de personeelskosten en moet het stellen met kleine tegemoetkomingen voor werking- en investeringsuitgaven. Dit is een volstrekt waanzinnige toestand waaraan een einde moet komen.

Mijn tweede kritiek betreft de verzuiling. Zij wordt in de Regeringsverklaring puidiek het „particulier-initiatief”

genoemd en vertaalt zich door de oprichting van verenigingen zonder winstoogmerk. Het is toch wel paradoxaal dat de CVP kennelijk al haar politieke winst blijft verwachten van verenigingen zonder winstoogmerk. „Aan het particulier initiatief wordt in de regeringsverklaring de grootste mogelijke ontplooiingskansen geboden, middels een passende regeling en financiering” zo luidt de Regeerverklaring letterlijk. Verleden jaar hebben we in de thuisgezondheidszorg overigens gezien wat dat betekent. Onze bezwaren tegen de verzuiling zijn de volgende. Ten eerste, zij beantwoordt niet meer aan de mentaliteit van de bevolking. De vanzelfsprekendheid van de jaren vijftig op dat terrein is weg. Ten tweede, wij weten dat de verzuiling, in tegenstelling tot wat loze kreten en slogans zeggen, duur is, veel duurder dan een gerationaliseerd aanbod, dat het ook leidt tot een slechte oriëntatie van voorzieningen en tot een bijzonder slechte geografische spreiding. Er zijn bijgevolg genoeg redenen om te zeggen dat dit vandaag niet meer hoeft en moet terug geschroefd worden. Zoals overal hebben we ook in Vlaanderen, ook een toenemende deconfessionalisering maar terzelfdertijd ook een toenemende verzuiling en in dat laatste opzicht vormen we een eiland in Europa. Ik heb daarvan in het verleden nog voorbeelden gegeven uit de handicapt- en de bijzondere jeugdzorg. Het bejaardendecreet gaat zelfs zo ver dat er aan de mutualiteiten en VZW's subsidies zullen worden verleend voor de bouw van bejaardenflats, vanzelfsprekend gereserveerd voor de eigen leden. In het ziekenhuis hebben we gezien waar de hergroepering en de fusies van de ziekenhuizen naar toe leidt. Wij kanten ons tegen die verdergaande verzuiling. Begrijp ons niet verkeerd ! Ons alternatief, is niet zoals men dikwijls zegt, dat de overheid belast moet worden met de brede sector van het sociale middenveld, tussen de overheid en tussen de gecommercialiseerde sector. Die zone moet kunnen ingenomen worden door maatschappelijke krachten. De vraag is of dit nog langer in een verzuilde richting kan gebeuren. Wij denken van niet. Dat betekent dat, als wij een andere rich-

ting willen inslaan, het er een moet zijn van samenwerking en van samenbundeling van de bestaande initiatieven, onder meer via grotere bevoegdheid voor de OCMW's en op het regionaal vlak ook door de ontwikkeling van de provinciale welzijnscommissies. Waarom worden die provinciale welzijnscommissies trouwens niet eens meer vermeld in de Regeerverklaring ?

Een derde kritiek, heren van de Executieve, betreft de tewerkstelling. De vraag, waarom er zoveel uiteenlopende statuten van tewerkstelling in de welzijnssector, waar 16.000 mensen werken, bestaan, hangt nauw samen met de kritiek in verband met de financiering. In de gezondheidssector zijn er natuurlijk meer, daar gaat het om 50 à 60.000 mensen. In de welzijnszorg zijn er tal van uiteenlopende statuten, en een onaangepaste financiering. Is het niet mogelijk, — dat is een suggestie die wij doen, — om een collectieve, arbeids-overeenkomst voor deze sector te laten afsluiten via de oprichting van één paritair comité voor de gehele welzijnssector ? Dat zal u misschien wel iets kosten, maar het is evident dat u hier met onaanvaardbare toestanden zit. Als ik zie wat u op dat terrein in 1981 en 1984 in uw Regeerverklaring hebt geschreven en wat u daar vandaag over schrijft, dan stel ik vast dat u achteruit loopt, dat u geen visie meer hebt. In 1981 en eveneens in 1985 hebt u nog gepleit voor een aantal concrete maatregelen. Nu moeten wij het gewoon stellen met de kleine zinsnede dat er „aandacht zal worden besteed aan de tewerkstelling in de gezondheidssector. Het gaat niet alleen om de tewerkstelling maar vooral om de statuten en de uitbanning in die sector van nepstatuten want dat is daar een kanker.

Tot besluit wil ik ook nog zeggen dat in deze Regeerverklaring een aantal zaken staan, waarvoor wij de afgelopen jaren sterk hebben gepleit en waarmee ik gelukkig ben. De collega's van de Commissie Welzijn en Gezondheid zullen het begrijpen wanneer ik spreek over : prenatale zorg en de bestrijding van kindersterftes ; de werking van het gezin :

het feit dat er een grotere nadruk wordt gelegd op de eerstelijksgezondheidszorg, op preventie en GVO; het feit dat er eindelijk wordt gesproken over een behoorlijke aidspreventie, wat een paar maanden geleden in de Vlaamse Gemeenschap niet zo evident was en de grotere rol die aan de huisartsen inzake kankerpreventie wordt toegelaten. Dat zijn allemaal zaken waarvoor wij de afgelopen jaren vergeefs hadden gepleit en die nu wel in de Regeerverklaring staan.

De nadruk die wordt gelegd op het vrijwilligerswerk baart mij zorgen wanneer zulks zou kunnen inhouden dat het zou kunnen leiden tot een vermindering van het professionele aanbod. Mijnheer de Minister, bezorgdheid bestaat ook omtrent het PVV-voorstel om erkenning en subsidiëring van die sector van mekaar te scheiden en niet meer te spreken over planning en programmatie. Wanneer dat werkelijkheid wordt zal niet te ontkomen zijn aan wildgroei, die er overigens al is. De scheiding van erkenning en subsidiëring zal die nog in de hand werken. Neem van mij aan dat wanneer, binnen de politieke en verzuilde context van Vlaanderen iets wordt opgericht door de grootste zuil, u ook niet aan subsidiëring zult ontsnappen. Daarom begrijp ik niet dat de PVV zich heeft laten verleiden tot het inschrijven van dergelijk beginsel.

In deze Regeerverklaring zijn er echter ook zware tekortkomingen. U spreekt even over migranten, over politieke vluchtelingen en over armoede maar een beleid wordt in die Regeerverklaring niet uitgestippeld.

Mevrouw Steyaert heeft erkend dat haar beleid inzake migranten een mislukking is geweest. Zij was zo fair om dat te erkennen. Wat heeft de Vlaamse Executieve ter zake voor ogen? Gaat men de 36 schamele miljoenen, voor de migrantenzorg voor-

zien binnen de begroting, optrekken en wat gaat men er mee doen? Wat gaat men doen met de politieke vluchtelingen? U heeft de afgelopen jaren toegelaten dat het onthaalbeleid een gemeenschapsmaterie werd generaliseerd.

Gaat u dat nu terug naar de Gemeenschap toetrekken en op welke wijze gaat u dat organiseren?

Het verheugt ons dat u het bestaan van de nieuwe armoede erkent want ik heb hier nog debatten mee gemaakt waarbij van regeringszijde werd betwist dat er toegenomen armoede in dit land zou zijn. Het bestaan wordt nu erkend. Dat is reeds een eerste stap, maar daar blijft het dan ook bij. De bestrijding ervan schuift u, gemakkelijksshalve, door naar de OCMW's. Zullen de OCMW's middelen krijgen om de zoveel achterstellingen te verhelpen? Dat is een belangrijke vraag.

Tevens zijn er lacunes in verband met het probleem van de landlopers. Wat zal u doen met de wet van 1891? Wat kan u daaraan, binnen de Vlaamse Gemeenschap, doen? Welke oplossing stelt u voor voor de problematiek van de thuislozen? Wat zal u doen inzake post-penitentiaire zorg, waarover een paragraaf stond in het PVV-memorandum, maar die uit de Regeerverklaring is verdwenen? Ook de therapeutische gemeenschappen worden niet meer vermeld; dit geldt eveneens voor het probleem „kind en geweld”.

Kortom, wij vragen ons af of de nadruk die op sommige punten werd gelegd — maar vooral de lacunes in deze Regeerverklaring — er niet op wijzen dat een aantal gelukkige oriëntaties van mevrouw Steyaert opnieuw in het gedrang komen en in de koelkast zullen worden gestopt.

Heren Ministers, het zal u wel duidelijk zijn dat wij erg veel kritiek hebben op deze begroting en bovendien

een groot aantal vragen hebben. Tevens zijn wij zeer ongerust over de toekomstige evolutie van deze sector, die daarbij nog in één hand samen wordt getrokken.

Sprekend over de ziekenhuizen heb ik vroeger jaar wat oneerbiedig en onvriendelijk ten aanzien van de heer Lenssens gezegd dat het een droevig toeval was dat het conceptiebeleid over fusie en samenwerking in de ziekenhuizen in CVP-handen berusste en de uitvoering in de Vlaamse Gemeenschap ook.

Vandaag moet ik dezelfde onvriendelijke opmerking herhalen. Ik vind het een droevige zaak dat én welzijn én gezondheid, plus samenlevingsopbouw, in handen worden gegeven van één en dezelfde Minister, die ons tot dusver niet heeft kunnen overtuigen van een vernieuwingsbeleid in de sectoren die hij beheerde.

Het zal u bijgevolg niet verbazen dat, inzake dit onderdeel, de SP niet gelukkig is met uw Regeerverklaring. Wij zullen het dan ook niet goedkeuren. **(Applaus bij de leden van de SP en de VU)**

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter : Hiermede zijn wij aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor deze voormiddag.

Wij komen deze namiddag om 14 uur opnieuw bijeen om onze agenda verder af te handelen.

De vergadering is gesloten.

— De vergadering wordt om 12.30 uur gesloten.
